

На основу члана 11. став 4. Закона о слободним зонама („Службени гласник РС”, број 62/06) и члана 43. став 3. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон), на предлог Министарства финансија,

Влада доноси

З А К Л Ј У Ч А К

1. Прихвата се Извештај о пословању слободних зона у Републици Србији за 2020. годину, који је саставни део овог закључка.

2. Овај закључак, ради реализације, доставити Министарству финансија и Министарству финансија – Управи за слободне зоне.

05 Број: 021-6943/2021
У Београду, 23. јула 2021. године

В Л А Д А

Тачност преписа оверава
ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР

ПРЕДСЕДНИК

Ана Брнабић, с.р.

ИЗВЕШТАЈ

о пословању слободних зона у Републици Србији за 2020. годину

Правни основ за подношење овог Извештаја садржан је у члану 11. став 4. Закона о слободним зонама („Службени гласник РС”, број 62/06), којим је прописано да министарство надлежно за послове финансија подноси Влади једном годишње извештај о пословању свих слободних зона у Републици Србији, са предлогом мера.

Сагласно члану 11. став 1. Закона о слободним зонама, привредна друштва за управљање слободним зонама дужна су да у року од 90 дана по истеку календарске године доставе Управи за слободне зоне годишње извештаје о пословању у слободној зони за претходну годину.

У 2020. години на територији Републике Србије пословне активности обављале су се у оквиру 15 слободних зона и то: Слободне зоне „Суботица”, Слободне зоне „Пирот”, Слободне зоне „Зрењанин”, Слободне зоне „Нови Сад”, „ФАС Слободне зоне” Крагујевац, Слободне зоне „Шабац”, Слободне зоне „Ужице”, Слободне зоне „Свилајнац”, Слободне зоне „Смедерево”, Слободне зоне „Крушевац”, Слободне зоне „Апатин”, Слободне зоне „Врање”, Слободне зоне „Прибој”, Слободне зоне „Београд” и Слободне зоне „Шумадија” у Крагујевцу.

Привредна друштва за управљање слободним зонама у прописаном року су доставила тражене извештаје, осим привредног друштва за управљање Слободном зоном „Свилајнац” које је Извештај о пословању Слободне зоне „Свилајнац” доставило 6. маја 2021. године имајући у виду да је Решењем Министарства финансија Републике Србије број: 023-02-99/2011-16 од 31. марта 2011. године дата сагласност кориснику Слободне зоне „Свилајнац” компанији „Panasonic Lighting Devices Serbia” д.о.о. да за пословну годину, која обухвата период од 1. априла текуће године до 31. марта следеће године, саставља и приказује редовне годишње финансијске извештаје са стањем на последњи дан пословне године, која је различита од календарске. У међувремену, Решењем Агенције за привредне регистре бр: БД 10048/2020, од 11. фебруара 2020. године, предузеће „Vossloh-Schwabe Serbia” постало је правни следбеник поменуте компаније.

І Слободне зоне у 2020. години

Укупна површина слободних зона у Републици Србији износи 26km² 27ha 12a 52m².

Током 2020. године, дошло је до проширења Слободне зоне „Зрењанин” у Зрењанину на површини од 392ha 32a 51m², Слободне зоне „Нови Сад” у Новом Саду на површини од 9ha 21a 97m² и Слободне зоне „Београд” у Београду на површини од 81ha 77a 84m².

Такође, у 2020. години, образоване су Комисије за утврђивање испуњености просторних и енергетских услова, услова заштите животне околине и других техничких услова за рад слободне зоне, услова за рад царинске службе, као и услова у погледу спровођења мера царинског надзора за почетак рада дела подручја следећих слободних зона: Слободне зоне „Суботица”, Слободне зоне „Нови Сад”, Слободне зоне „Шабац”, Слободне зоне „Свилајнац”, Слободне зоне „Крушевац”, Слободне зоне „Београд” и Слободне зоне „Шумадија”.

у Слободној зони „Суботица” на површини од 10ha, пословање у режиму рада слободне зоне отпочела је немачка компанија „Boysen Abgassysteme”. Инвеститор који производи издувне системе за аутомобилску индустрију планира да у наредном периоду инвестира 65.000.000 евра и запосли 500 радника.

У Слободној зони „Нови Сад”, у режиму рада слободне зоне, своје производне активности отпочела је немачка компанија „BMTS Technology” која производи аутоделове за највеће светске произвођаче аутомобила. У фабрици у Новом Саду на површини од 16.000m² производе се турбопуњачи високе ефикасности за путна и комерцијална возила, као и друге висококвалитетне компоненте за аутоиндустрију.

Компанија „Mint Automotive Europe”, почела је са радом у режиму рада Слободне зоне „Шабац” на локацији у општини Лозница. Компанија из Народне Републике Кине водећи је добављач каросерије и украсних делова путничких возила за највећа имена аутоиндустрије. У слободној зони планирана је изградња производних капацитета од најмање 25.000m².

У Слободној зони „Свилајнац”, са радом у режиму рада слободне зоне отпочела је компанија „Regent Beleuchtungskorper AG”. Ова швајцарска компанија планира да у наредном периоду инвестира четири милиона евра уз запошљавање 120 радника. Фабрика у Свилајнцу производи елементе за расвету као и паметна повезана решења за осветљење, пре свега за канцеларије и индустријска постројења.

У режиму рада слободне зоне у оквиру Слободне зоне „Крушевац” на локацију у Краљеву, своје производне активности отпочела је турска компанија „Eurotay”. Укупне инвестиције у наредном периоду треба да достигну износ од 34.480.000 евра и обухватају инвестиције у реконструкцију постојећег објекта као и опрему. У својим новим постројењима, компанија ће се фокусирати на производњу одеће. Целокупна производња намењена је извозу, а према достављеном плану компанија ће запослити 2.500 радника.

У Слободној зони „Београд” на локацији у Панчеву, са својим производним активностима почела је немачка компанија „ZF Serbia”. Локација на којој се налази фабрика простире се на девет хектара и чине је 58.000m² производног погона и 6.000m² развојног центра. Компанија својим производима омогућава електрификацију различитих врста возила, чиме доприноси смањењу емисије штетних гасова и заштите средине, као и повећању мобилности.

Кинеска компанија „Yanfeng Automotive”, отпочела је производњу у оквиру Слободне зоне „Шумадија” у Крагујевцу. Фабрика ће производити компоненте за аутомобилске ентеријере реномираних светских произвођача аутомобила. Планирано је да се у наредном периоду запосли 800 радника, док би годишња вредност производње требала да достигне 76.000.000 евра.

II Резултати пословања слободних зона

2.1. Укупан промет

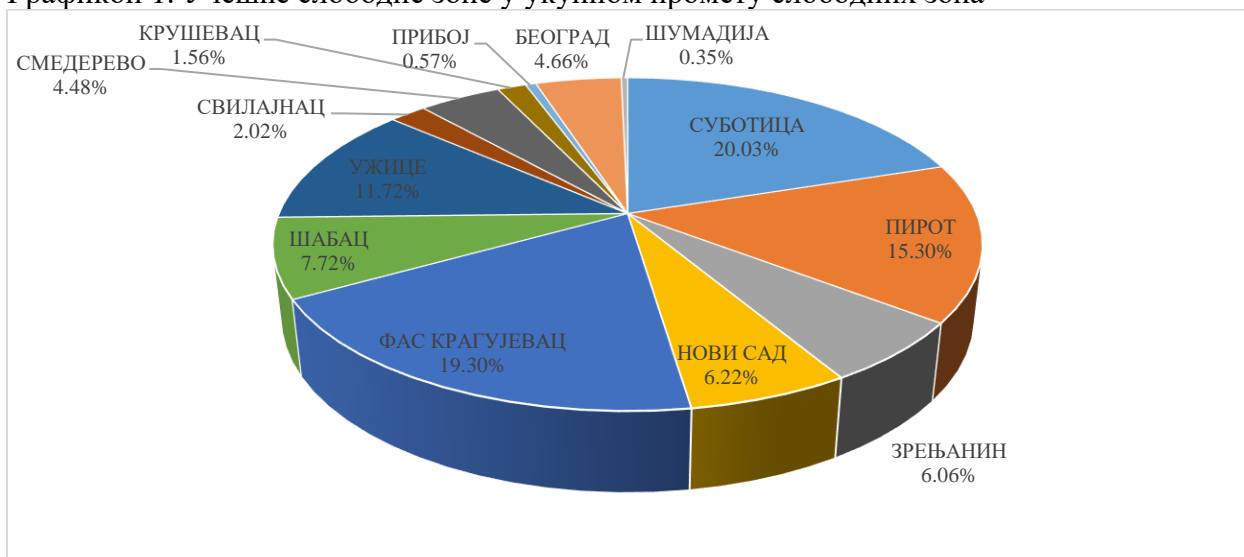
Резултати пословања за 2020. годину показују низ специфичности, обзиром да је читава година била обележена пандемијом коју је изазвао вирус *Covid-19*. Последице за привреду и економију на глобалном нивоу биле су велике, тако да се криза прелила и на привреду Републике Србије, као и на пословање слободних зона. Показало се да је глобални производни ланац изузетно осетљив. Негативан утицај на привреду осим самог вируса, имале су и бројне мере које су државе предузимале у борби против пандемије, које су укључивале ограничавања путовања, затварање производних погона и сл. У слободним зонама Републике Србије, нарочито су била погођена предузећа која послују на међународном тржишту, сва она која зависе од извоза и која су на глобалном нивоу умрежена са партнерима. У осетљивом ланцу снабдевања, у слободним зонама посебно је погођена аутомобилска индустрија.

Самим тим, слободне зоне су оствариле мање успешне резултате него претходне године. Укупан промет у слободним зонама је у 2020. години износио 3.977.933.810 евра и у односу на 2019. годину је мањи за 13,12%.

Отежани услови у којима су пословали привредни субјекти у слободним зонама највише су се одразили на аутомобилску индустрију која је заступљена у: „ФАС Слободној зони” у Крагујевцу и слободним зонама у Зрењанину и Суботици.

Са развојем слободних зона у Републици Србији, престаје и зависност успешних резултата од „ФАС Слободне зоне” у Крагујевцу, која је у 2020. у укупном промету у слободним зонама Републике Србије учествовала са 19,30%. У претходним годинама проценат који је означавао учешће поменуте слободне зоне у укупном промету свих слободних зона је био знатно већи. Ова година је и прва година у којој је Слободна зона „Суботица” највише учествовала у укупном промету са 20,03%.

Графикон 1. Учешће слободне зоне у укупном промету слободних зона

Вредност реализованог промета робе и услуга износи 3.977.933.810 евра и то:

- унос робе у слободне зоне - 1.603.153.520 евра;
- износ робе из слободних зона - 2.261.395.407 евра;
- промет робе унутар слободних зона Републике Србије - 83.590.208 евра;
- вредност реализованог промета услуга у слободним зонама - 29.794.675 евра.

На пад промета робе и услуга у овој години утицао је пад уноса репроматеријала потребног за процес производње као и готових производа за 14,41% , пад укупног износа из слободних зона за 10,52%, вредности реализованог промета услуга у слободним зонама за 45,23%, као и пад промета робе унутар слободних зона Републике Србије за 28,48% у односу на 2019. годину.

Слободна зона „Суботица” је први пут у 2020. години остварила највећи промет од свих слободних зона у Републици Србији. Имајући у виду да је аутомобилска индустрија заступљена у зони, пандемија у 2020. години значајно је погодила пословање и остварене резултате у зони, тако да је укупан остварени промет износио 796.970.159 евра и у односу на 2019. годину промет у овој слободној зони је мањи за 15,08%.

На смањење промета робе и услуга у слободној зони утицало је смањење укупног уноса робе за 14,81%, смањење износа робе из слободне зоне за 12,19%, пружених услуга за 95,72%, као и смањење промета робе унутар слободне зоне за 86,87%.

У Слободној зони „Пирот” реализован је укупан промет у износу од 608.723.034 евра. У односу на 2019. годину промет у овој слободној зони мањи је за 8,25%.

На смањење вредности укупног промета робе и услуга утицало је смањење уноса робе у зону, смањење укупног износа робе из зоне, као и смањење промета робе у зони. У односу на 2019. годину укупан унос робе мањи је за 7,07%, укупан износ робе мањи је за 9,76%, док је промет робе унутар зоне мањи за 9,48%.

Вредност пружених услуга у зони већа је два пута у односу на 2019. годину.

У Слободној зони „Зрењанин” реализован је укупан промет у износу од 241.040.933 евра. У односу на 2019. годину промет у овој слободној зони мањи је за 26,65%. На смањење укупног промета утицало је смањење уноса робе у зону, износа робе и готових производа из зоне, као и смањење промета робе унутар слободне зоне и пласмана у робе у друге зоне Републике Србије.

Укупан унос робе у 2020. години мањи је за 33,82% у односу на 2019. годину. Укупан износ робе из слободне зоне је у 2019. години мањи за 21,71%, док је пласман робе унутар зона мањи за 32,26% у односу на 2019. годину.

Компанија „DAD Draexlmaier Automotive” д.о.о. која је највећи корисник ове слободне зоне, која је стратешки партнер компаније „Фиат Аутомобили Србија” д.о.о. и припада аутомобилској индустрији значајно је погођена ситуацијом коју је изазвала пандемија на глобалном нивоу. То је довело до пада у свим економским категоријама и оствареним резултатим ове компаније.

Вредност пружених услуга у зони већа је за 8,85% у односу на 2019. годину.

У Слободној зони „Нови Сад” реализован је промет у износу од 247.462.351 евра. У односу на 2019. годину промет у овој слободној зони мањи је за 6,33%. На смањење вредности укупног промета робе и услуга утицало је смањење укупног уноса робе у слободну зону за 11,68%, смањење износа робе из слободне зоне за 2,17%, као и смањење вредности пружених услуга у зони која је мања је за 2,76% у односу на 2019. годину.

На пад вредности остварених резултата највише је утицао пад пословања компаније „Lear Corporation” д.о.о. Нови Сад, која припада аутомобилској индустрији и која је била највише погођена пандемијом и ситуацијом у 2020. години на глобалном нивоу. Из тог разлога компанија је била приморана да у два наврата обуставља производњу у току године.

У „ФАС Слободна зона” Крагујевац укупан промет у 2020. години износио је 767.617.223 евра. У односу на 2019. годину укупан промет у овој слободној зони мањи је за 29,62%. На вредност смањења укупног промета робе у слободној зони утицало је смањење укупног уноса робе у слободну зону за 32,06%, укупног износа робе из слободне зоне за 27,20%, промета робе унутар зоне за 32,36%, као и смањења услуга у слободној зони за 15,96%.

Пад у укупном промету „ФАС Слободна зона”, Крагујевац може се сматрати очекиваним, имајући у виду да „ФИАТ” са својим кооперантима припада аутомобилској индустрији, индустрији која је највише погођена пандемијом.

Током 2013. године компанија „Фиат Аутомобили Србија” д.о.о. је први пут извршила испоруку свог производа, модела 500Л купцима у целом свету. Како је овај модел већ осам година на тржишту, пад вредности производње у овој слободној зони у односу на 2019. годину био је сасвим изванредан.

Током 2020. године укупно је продато 23.105 возила, од чега је 1.078 возила продато на тржишту Републике Србије, док је 22.097 возила извезено. У односу на 2019. годину продато је 11.851 возило мање.

У Слободној зони „Шабац”, укупан реализован промет износио је 307.098.837 евра. У односу на 2019. годину промет у овој слободној зони већи је за 21,77%. Повећању вредности реализованог промета у овој слободној зони посебно је допринело повећање производње компанија „HealthCare Europe” д.о.о. и „Yazaki Srbija” д.о.о.

У односу на 2019. годину унос робе у слободну зону већи је за 23,16%, вредност износа робе из зоне већа је за 21,15% док је вредност пружених услуга у зони већа за 3,37% у односу на 2019. годину.

У Слободној зони „Ужице” реализован је промет у износу од 466.249.869 евра. У односу на 2019. годину промет у овој слободној зони мањи је за 6,07%.

На смањење вредности укупног промета утицало је смањење уноса робе у слободну зону за 7,63% као и смањење износа робе из слободне, која је у односу на 2019 мања за 4,73%. Вредност промета робе у слободној зони је већи за 42,03%, док је вредност пружених услуга у зони већа за 0,80% у односу на 2019. годину.

У Слободној зони „Свилајнац” реализован је промет у износу од 80.210.727 евра. У односу на 2019. годину промет у овој слободној зони већи је за 0,42%. На повећање вредности укупног промета утицало је повећање уноса робе у слободну зону за 14,61%, као

и повећање износа робе из слободне зоне за 3,13%. У односу на 2019. годину, укупна вредност пружених услуга мања је за 60,42%.

У Слободној зони „Смедерево” реализован је промет у износу од 178.146.334 евра. У односу на 2019. годину промет у овој слободној зони мањи је за 6,57%. До смањења укупног промета утицало је смањење износа из слободне зоне за 8,07%. У односу на 2019. годину вредност уноса робе у слободну зону већа је за 2,57%, док је вредност пружених услуга у слободној зони већа за 65,14%.

У Слободној зони „Крушевац” реализован је промет у износу од 62.124.444 евра. У односу на 2019. годину промет у овој слободној зони већи је за 41,50%. На повећање вредности укупног промета утицало је повећање уноса робе у слободну зону за 37,02%, износа робе из слободне зоне за 44,01%, као и вредности пружених услуга у слободној зони за 46,17%.

Повећању укупног промета знатно је допринео улазак турске текстилне компаније „Eurotaу” д.о.о. Адрани у режим рада слободне зоне, као и подизање вредности производње домаће компаније „Trayal корпорација” А.Д. Крушевац.

У Слободној зони „Апатин” није било реализованог промета, имајућу у виду да у претходној години није било корисника ове слободне зоне.

У Слободној зони „Врање” није било реализованог промета имајући у виду да током 2020. године није завршена изградња објекта за потребе инвеститора.

У Слободној зони „Прибој” реализован је промет у износу од 22.662.525 евра. У односу на 2019. годину промет у овој зони увећан је за 15,19%. На повећање вредности укупног промета утицало је повећање износа робе из слободне зоне за 23,66%, промета робе у слободној зони као и вредности пружених услуга у зони, која је четири пута већа у односу на 2019. годину.

У Слободној зони „Београд” реализован је промет у износу од 185.555.706 евра. У односу на 2019. годину промет у овој слободној зони мањи је за 11,52%.

На смањење укупног промета утицало је смањење остварених резултата кинеске компаније „Mei Та Еуроге” д.о.о. Барич, која производи аутоделове за највеће аутомобилске брендове. Пад је био и очекиван имајући у виду да је аутомобилска индустрија једна од најпогођенијих у 2020. години.

У односу на 2019. годину вредност уноса робе у слободну зону мања је за 14,68%, износ робе мањи је за 6,00%, промет робе унутар слободне зоне је остварен у износу 3.442.160 евра.

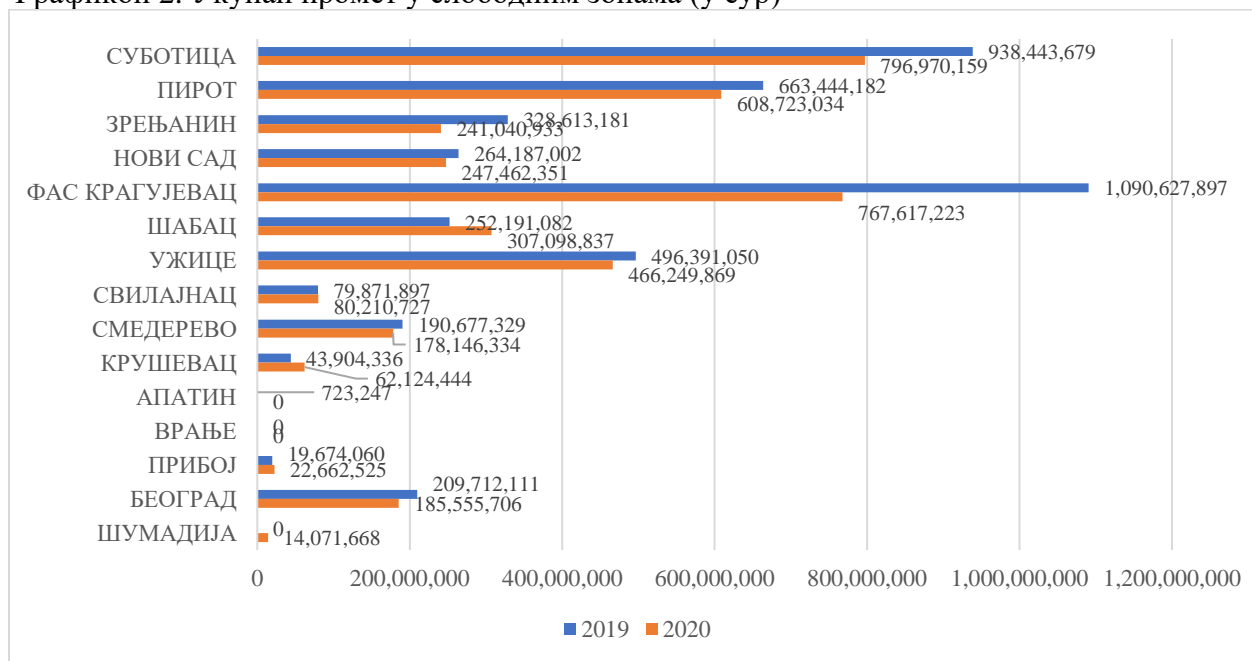
Укупна вредност пружених услуга мања је за 92,88%, обзиром да је током 2020. године завршен инвестициони план изградње објекта за потребе кинеске компаније „Mei Та Еуроге” д.о.о. Барич.

У Слободној зони „Шумадија” реализован је промет у износу од 14.071.668 евра. Укупан унос робе у слободну зону износи 5.866.443 евра, вредност износа робе из слободне

зоне износи 8.126.177 евра, док је вредност пружених услуга на подручју слободне зоне у претходној години износила 79.048 евра.

Имајући у виду да је слободна зона нова и да је оперативно почела са пословањем у другој половини 2020. године, може се констатовати да су резултати ове зоне сходно очекиваним.

Графикон 2. Укупан промет у слободним зонама (у еур)

2.1.1. Промет услуга

У слободним зонама Републике Србије, укупна вредност пружених услуга износила је 29.794.675 евра.

У односу на 2019. годину укупна вредност пружених услуга мања је за 45,23%.

У **Слободној зони „Суботица“** укупна вредност пружених услуга износила је 749.494 евра. Услуге које су пружене у слободној зони односе се на услуге накнаде за обављање делатности у слободној зони, накнаде за улазак возила у слободну зону, закуп складишног и пословног простора.

У односу на 2019. годину укупна вредност пружених услуга мања је за 95,72%.

Разлог смањења вредности пружених услуга је смањење услуга од стране иностраних добављача корисницима слободне зоне из области производње. Услуге су у 2019. години биле пружене на подручју слободне зоне, а по основу одржавања машина, ИТ опреме, хардвера, софтвера као и одређене услуге административне подршке.

У **Слободној зони „Пирот“** укупна вредност пружених услуга износила је 8.745.042 евра.

У односу на 2019. годину укупна вредност пружених услуга већа је за два пута.

У **Слободној зони „Зрењанин”** укупна вредност пружених услуга износила је 4.223.144 евра.

У односу на 2019. годину укупна вредност пружених услуга већа је за 8,85%.

У **Слободној зони „Нови Сад”** укупна вредност пружених услуга износила је 606.441 евра. Заступљене су биле услуге закупа простора, накнаде за рад у режиму рада слободне зоне, услуге манипулације и друге.

У односу на 2019. годину укупна вредност пружених услуга мања је за 2,76%.

У **„ФАС Слободна зона” Крагујевац** укупна вредност пружених услуга износила је 6.068.568 евра. Пре свега се односи на услуге закупа пословног простора, услуге из области безбедности на раду, одржавања машина и опреме, услуге контроле делова, фарбања, услуге модификовања, одржавања информационих система и др.

У односу на 2019. годину укупна вредност пружених услуга мања је за 15,96%.

У **Слободној зони „Шабац”** укупна вредност пружених услуга износила је 87.276 евра.

У односу на 2019. годину укупна вредност пружених услуга већа је за 3,37%.

У **Слободној зони „Ужице”** укупна вредност пружених услуга износила је 1.425.735 евра, што представља смањење од 0,80% у односу на 2019. годину.

У **Слободној зони „Свилајнац”** укупна вредност пружених услуга износила је 3.417.500 евра. Највећим делом се односи на услуге пружене на домаћем тржишту компаније „Alfa Technics”, као што је обрада метала (сечење, брушење, варење и слично) као и услуге израде програма за машине које се користе у обради.

У односу на 2019. годину укупна вредност пружених услуга мања је за 60,42%.

У **Слободној зони „Смедерево”** укупна вредност пружених услуга износила је 2.296.270 евра. Услуге се највећим делом односе на услуге машинске обраде метала белгијске компаније „Metech”, шпедитерске услуге, услуге електро радова и сл.

У односу на 2019. годину укупна вредност пружених услуга већа је за 65,14%.

У **Слободној зони „Крушевац”** укупна вредност пружених услуга износила је 44.948 евра. Услуге се односе на услуге закупа простора, манипулације робом, накнаде за обављање делатности у зони, накнаде за улазак возила у слободну зону и др, што представља повећање вредности пружених услуга од 46,17% у односу на 2019. годину.

У **Слободној зони „Прибој”** укупна вредност пружених услуга износила је 731.360 евра.

У односу на 2019. годину укупна вредност пружених услуга већа је четири пута. Разлог повећања услуга је повећање вредности пружених услуга код корисника слободне зоне, компаније „Inmold” која је у 2020. години остварила 552.946 евра прихода на основу

услужног сечења метала. Остале услуге се односе на услуге издавања простора као и накнаде за рад у режиму рада слободне зоне.

У Слободној зони „Београд” укупна вредност пружених услуга износила је 619.849 евра. Услуге се односе на услуге изградње у слободној зони услужног корисника слободне зоне компаније „EnergoGroup” д.о.о, а за потребе производних корисника слободне зоне.

У односу на 2019. годину укупна вредност пружених услуга мања је за 92,88%.

Разлог смањења вредности услуга у слободној зони је завршетак радова на изградњи објекта, а за потребе кинеске компаније „MeiTa” која послује у слободној зони на локацији у Баричу.

У Слободној зони „Шумадија” укупна вредност пружених услуга износи 79.048 евра и односе се на услуге издавања пословног простора, менаџерске услуге ка повезаним лицима у иностранству, накнаде за рад у режиму рада слободне зоне и друге.

У Слободној зони „Апатин” и Слободној зони „Врање” није било пружених услуга.

2.2. Обим инвестиционих улагања

Обим инвестиционих улагања у слободним зонама у Републици Србији у 2020. години износи 256.655.110 евра и у односу на 2019. годину повећан је за 71.801.824 евра (38,84%).

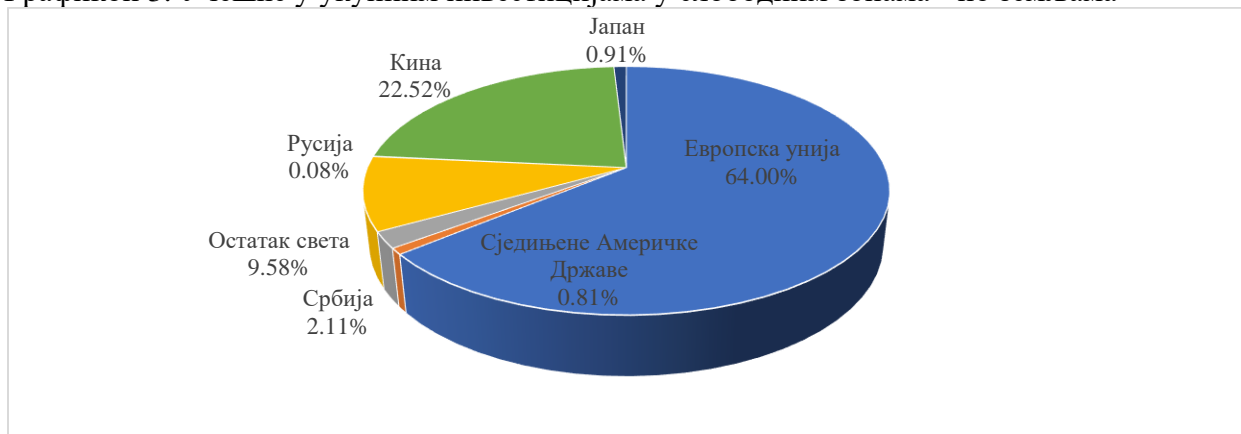
Ова година је била једна од најуспешнијих инвестиционих година у слободним зонама Републике Србије, упркос чињеници да је 2020. годину већи делом обележила пандемија изазвана вирусом *Covid-19*. Корисници слободних зона инвестирали су у куповину земљишта, изградњу и куповину грађевинских објеката, најсавременију опрему чиме је извршен трансфер технологија, затим алате, ИТ опрему као и у *know how*.

У слободним зонама је у 2020. години инвестирало 58 привредних субјеката, од чега је највећи део инвестиција (64,00%), дошао из земаља Европске уније. Највише су инвестирале компаније пореклом из Савезне Републике Немачке, Републике Француске као и Републике Италије.

Значајно је и учешће компанија пореклом из Народне Републике Кине, које су у укупним инвестицијама у слободним зонама Републике Србије учествовале са 22,52%.

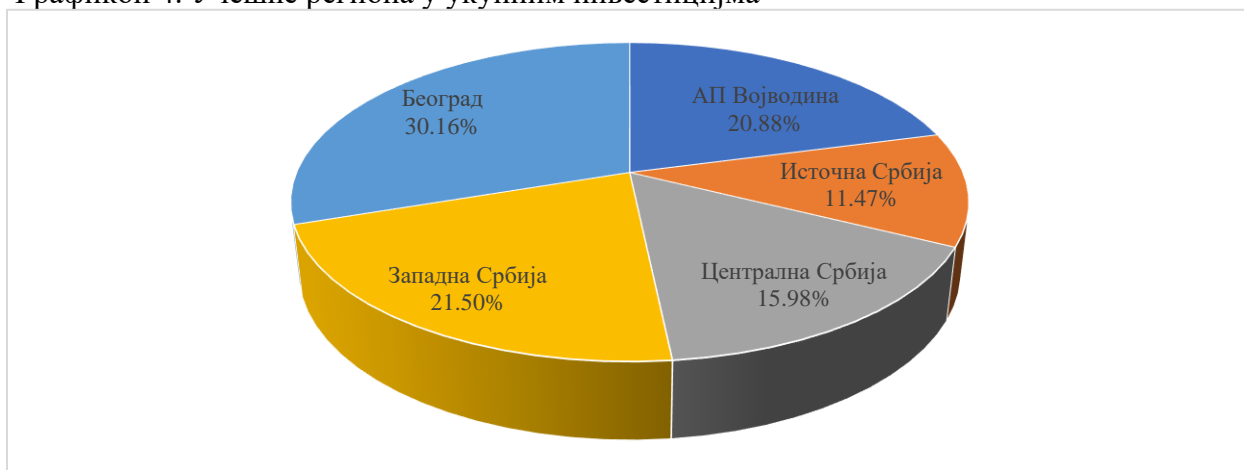
У односу на 2019. годину приметан је раст инвестиција из земаља Европске уније, које су у укупном учешћу инвестиција у 2019. години учествовале са 53,74%, као и Републике Турске, чије су компаније у претходној години инвестирале 23.894.418 евра.

Графикон 3. Учешће у укупним инвестицијама у слободним зонама - по земљама

Највећим делом (30,16%) инвестирано је у Слободној зони „Београд”, затим у слободним зонама у западном делу земље (21,50%) и у регион Војводине (20,88%).

Графикон 4. Учешће региона у укупним инвестицијама

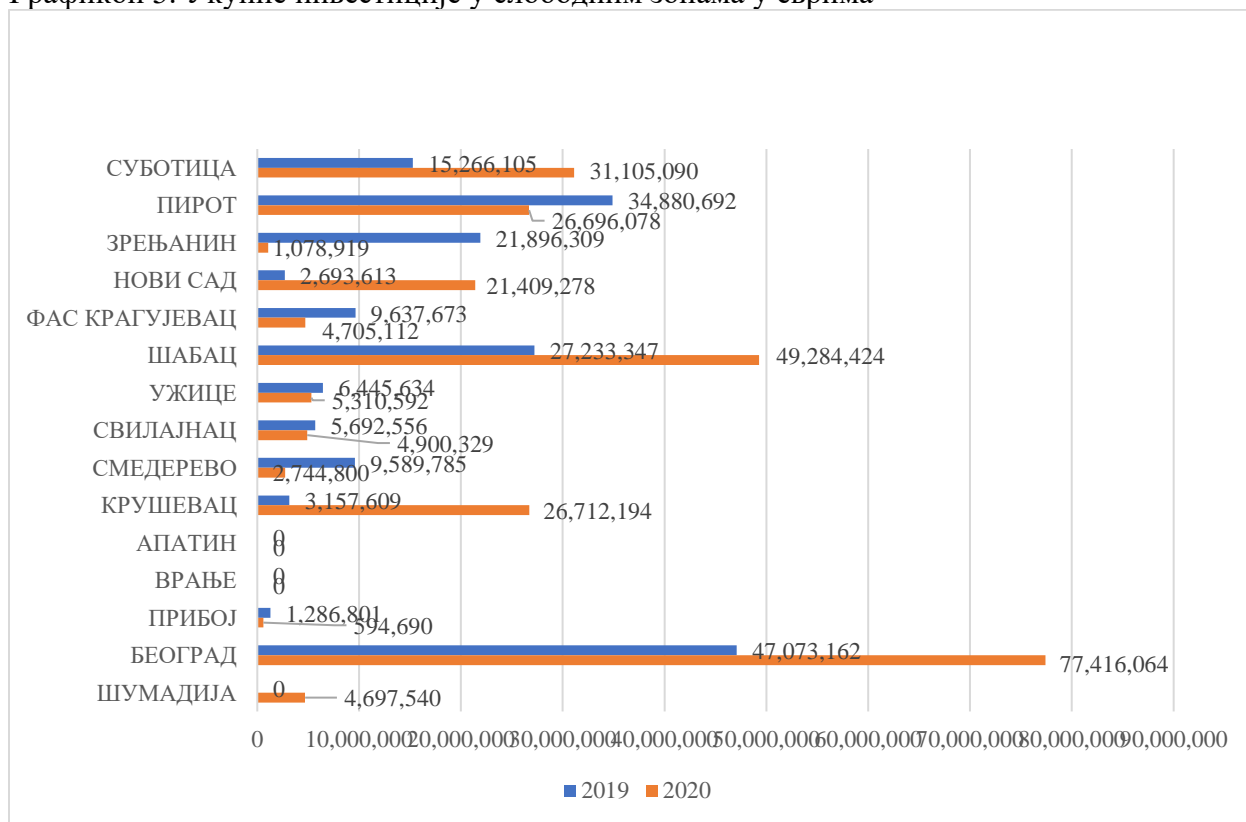

Значајне инвестиције у 2020. години надоместиле су негативан утицај који је вирус *Covid-19* имао на пословање корисника слободних зона. Највећи утицај инвестиција види се у укупном броју запослених у слободним зонама, обзиром да је број запослених порастао за додатних 2.176 радника, што у односу на 2019. годину представља повећање од 5,75%.

Упркос чињеници да је година обележена пандемијом, у шест слободних зона дошло је до значајног пораста инвестиција у односу на 2019. годину, и то: Слободним зонама „Суботица”, „Нови Сад”, „Шабац”, „Крушевац”, „Шумадија” у Крагујевцу као и Слободној зони „Београд”.

Највећи раст инвестиција остварен је у Слободној зони „Београд” где је инвестирано 30.342.902 евра више (64,46%) у претходној години у односу на 2019. годину. У Слободним зонама „Крушевац” и „Шабац” је инвестирано 23.554.585 и 22.051.077 евра више него у 2019. години.

Графикон 5. Укупне инвестиције у слободним зонама у еврима

2.3. Спољнотрговински промет

Слободне зоне у Републици Србији су у 2020. години значајно допринеле позитивном спољнотрговинском билансу Републике Србије, иако је већи део године обележила пандемија изазвана вирусом Covid-19, која је допринела отежаном пословању свих пословних субјеката који послују у слободним зонама.

Поједине компаније биле су принуђене да у одређеним тренуцима пандемије зауставе своју производњу у потпуности, да раднике пошаљу на колективне одморе, док је и у тренуцима када су производни погони радили, долазило до отежаног увоза и набавке репроматеријала потребног за процесе производње.

Упркос тим чињеницама слободне зоне су оствариле спољнотрговински суфицит у износу од 699.367.623 евра. У односу на претходну годину дошло је до пада позитивног спољнотрговинског биланса за 4,65%, када је спољнотрговински суфицит износио 733.502.574 евра.

Све слободне зоне, осим Слободне зоне „Нови Сад” оствариле су позитиван спољнотрговински биланс. Највећи спољнотрговински суфицит остварила је Слободна зона „Пирот” у износу од 212.208.229 евра. Затим следе „ФАС Слободна зона” у Крагујевцу и Слободна зона „Суботица”, које су оствариле суфиците у износу од 106.522.566 евра и 90.175.359 респективно.

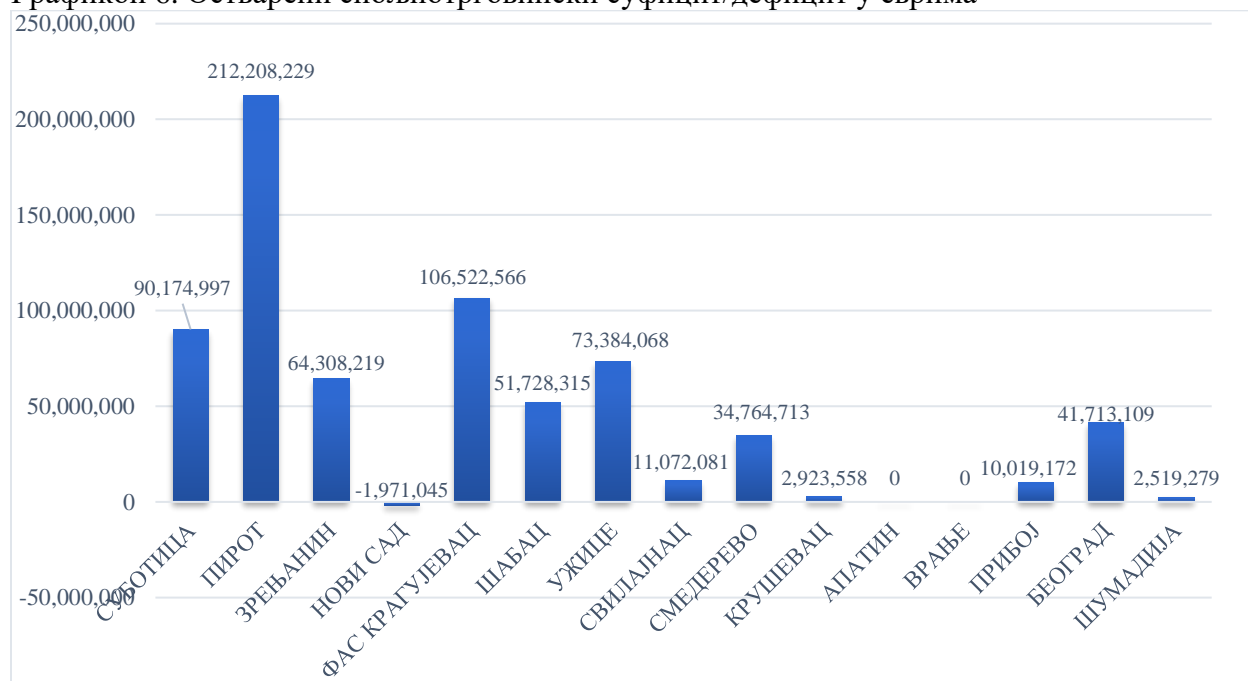
Учешће робе која је произведена у слободним зонама у укупном извозу слободних зона износи 98,71%, док учешће робе корисника који се баве трговином у укупном извозу износи 1,29%.

У односу на претходну годину укупан увоз у слободне зоне мањи је за 15,77% и то увоз репроматеријала потребног за процес производње мањи је за 16,08%, док је увоз готових производа мањи за 12,39%.

Укупан извоз је у претходној години мањи је за 12,23% у односу на 2019. годину и то из разлога што је извоз робе произведене у слободним зонама мањи за 12,07%, док је извоз робе која је ускладиштена у слободним зонама, а затим извезена мањи за 22,99%.

Утицај који слободне зоне остварују на позитиван спољнотрговински биланс Републике Србије приказан је наредним графиком.

Графикон 6. Остварени спољнотрговински суфицит/дефицит у еврима

Слободна зона „Суботица“ остварила је позитиван спољнотрговински биланс у износу од 90.175.359 евра. У односу на 2019. годину остварени суфицит је већи за 5,02%.

У слободну зону је увезена роба у вредности од 350.776.334 евра и то:

- вредност репроматеријала потребног за процес производње - 350.702.484 евра и
- вредност увоза готових производа - 73.850 евра;

Увоз робе у односу на 2019. годину мањи је за 15,75%. Увоз репроматеријала мањи је за 15,25%, док је увоз готових производа мањи за 97,12%.

Из слободне зоне извезено је робе у вредности од 440.951.693 евра и то:

- извоз робе произведене у слободној зони - 440.905.217 евра и
- извоз робе корисника који се баве трговином – 46.476 евра;

Укупан извоз корисника слободне зоне мањи је за 12,20% у односу на 2019. годину, при чему је извоз робе произведене у слободној зони мањи за 11,77%, док је извоз корисника који се баве трговином робе мањи за 98,13%.

У укупном извозу робе из слободне зоне, роба која је произведена у слободној зони учествује са 99,99%, док роба корисника који се баве трговином у укупном извозу из слободне зоне учествује са 0,01%.

Слободна зона „Пирот” остварила је позитиван спољнотрговински биланс у износу од 212.208.229 евра. У односу на 2019. годину остварени суфицит је мањи за 13,77%.

У слободну зону је увезена роба у вредности од 167.977.530 евра и то:

- вредност репроматеријала потребног за процес производње - 158.935.776 евра и
- вредност увоза готових производа - 9.041.754 евра;

Увоз робе у односу на 2019. годину мањи је за 6,39%. Увоз репроматеријала мањи је за 4,57%, док је увоз готових производа мањи за 29,92%.

Из слободне зоне извезено је робе у вредности од 380.185.759 евра и то:

- извоз робе произведене у слободној зони - 373.637.658 евра и
- извоз робе корисника који се баве трговином – 6.548.101 евра;

Укупан извоз корисника слободне зоне мањи је за 10,66% у односу на 2019. годину, при чему је извоз робе произведене у слободној зони мањи за 10,60%, док је извоз корисника који се баве трговином робе мањи за 13,80%.

У укупном извозу робе из слободне зоне, роба која је произведена у слободној зони учествује са 98,28%, док роба корисника који се баве трговином у укупном извозу из слободне зоне учествује са 1,72%.

Слободна зона „Зрењанин” остварила је позитиван спољнотрговински биланс у износу од 64.308.219 евра. У односу на 2019. годину остварени суфицит је већи за 17,45%.

У слободну зону је увезена роба у вредности од 73.654.608 евра и то:

- вредност репроматеријала потребног за процес производње - 71.987.388 евра и
- вредност увоза готових производа - 1.667.220 евра;

Увоз робе у односу на 2019. годину мањи је за 39,72%. Увоз репроматеријала мањи је за 40,33%, док је увоз готових производа већи за 8,68%.

Из слободне зоне извезено је робе у вредности од 137.962.827 евра и то:

- извоз робе произведене у слободној зони - 137.729.471 евра и
- извоз робе корисника који се баве трговином – 233.356 евра;

Укупан извоз корисника слободне зоне мањи је за 22,03% у односу на 2019. годину, при чему је извоз робе произведене у слободној зони мањи за 21,40%, док је извоз корисника који се баве трговином робе мањи за 86,40%.

У укупном извозу робе из слободне зоне, роба која је произведена у слободној зони учествује са 99,83%, док роба корисника који се баве трговином у укупном извозу из слободне зоне учествује са 0,17%.

Слободна зона „Нови Сад” је једина слободна зона која је забележила негативни спољнотрговински биланс у износу од 1.971.045 евра. У односу на 2019. годину остварени дефицит мањи је за 82,70%.

У слободну зону је увезена роба у вредности од 83.959.492 евра и то:

- вредност репроматеријала потребног за процес производње - 44.625.667 евра и
- вредност увоза готових производа - 39.333.825 евра;

Увоз робе у односу на 2019. годину мањи је за 17,32%. Увоз репроматеријала мањи је за 33,09%, док је увоз готових производа већи за 12,85%.

Из слободне зоне извезено је робе у вредности од 81.988.447 евра и то:

- извоз робе произведене у слободној зони - 76.954.186 евра и
- извоз робе корисника који се баве трговином – 5.034.261 евра;

Укупан извоз корисника слободне зоне мањи је за 9,06% у односу на 2019. годину, при чему је извоз робе произведене у слободној зони мањи за 9,81%, док је извоз корисника који се баве трговином робе већи за 4,19%.

У укупном извозу робе из слободне зоне, роба која је произведена у слободној зони учествује са 93,86%, док роба корисника који се баве трговином у укупном извозу из слободне зоне учествује са 6,14%.

„ФАС Слободна зона” Крагујевац остварила је позитиван спољнотрговински биланс у износу од 106.522.566 евра. У односу на 2019. годину остварени суфицит мањи је за 5,44%.

У слободну зону је увезена роба у вредности од 227.087.453 евра и то:

- вредност репроматеријала потребног за процес производње - 177.565.721 евра и
- вредност увоза готових производа - 49.521.732 евра;

Увоз робе у односу на 2019. годину мањи је за 34,55%. Увоз репроматеријала мањи је за 37,90%, док је увоз готових производа мањи за 18,82%.

Из слободне зоне извезено је робе у вредности од 333.610.019 евра и то:

- извоз робе произведене у слободној зони - 328.450.451 евра и
- извоз робе корисника који се баве трговином – 5.159.568 евра.

Укупан извоз корисника слободне зоне мањи је за 27,41% у односу на 2019. годину, при чему је извоз робе произведене у слободној зони мањи за 27,70%, док је извоз корисника који се баве трговином робе мањи за 2,29%.

У укупном извозу робе из слободне зоне, роба која је произведена у слободној зони учествује са 98,45%, док роба корисника који се баве трговином у укупном извозу из слободне зоне учествује са 1,55%.

Слободна зона „Шабац” остварила је позитиван спољнотрговински биланс у износу од 51.728.315 евра. У односу на 2019. годину остварени суфицит мањи је за 10,12%.

У слободну зону је увезена роба у вредности од 113.679.673 евра и целокупни увоз се односи на увоз репроматеријала потребног за процес производње у зони.

Увоз робе у односу на 2019. годину већи је за 38,22%. Увоз репроматеријала већи је за 40,24%, док је увоз готових производа мањи 100% и није га било у 2020. години.

Из слободне зоне извезено је робе у вредности од 165.407.988 евра и и целокупни извоз се односи на извоз производних корисника.

Укупан извоз корисника слободне зоне у односу на 2019. годину већи је за 18,32%.

У укупном извозу робе из слободне зоне, роба која је произведена у слободној зони учествује са 100%.

Слободна зона „Ужице” остварила је позитиван спољнотрговински биланс у износу од 73.384.068 евра. У односу на 2019. годину остварени суфицит мањи је за 16,02%.

У слободну зону је увезена роба у вредности од 125.256.526 евра и то:

- вредност репроматеријала потребног за процес производње - 116.672.380 евра и
- вредност увоза готових производа - 8.584.146 евра;

Увоз робе у односу на 2019. годину мањи је за 7,35%. Увоз репроматеријала мањи је за 9,88%, док је увоз готових производа већи за 49,86%.

Из слободне зоне извезено је робе у вредности од 198.640.594 евра и то:

- извоз робе произведене у слободној зони - 195.767.329 евра и
- извоз робе корисника који се баве трговином – 2.873.265 евра;

Укупан извоз корисника слободне зоне мањи је за 10,75% у односу на 2019. годину, при чему је извоз робе произведене у слободној зони мањи за 11,12%, док је извоз корисника који се баве трговином робе већи за 25,14%.

У укупном извозу робе из слободне зоне, роба која је произведена у слободној зони учествује са 98,55%, док роба корисника који се баве трговином у укупном извозу из слободне зоне учествује са 1,45%.

Слободна зона „Свилајнац” остварила је позитиван спољнотрговински биланс у износу од 11.072.081 евра. У односу на 2019. годину остварени суфицит мањи је за 22,07%.

У слободну зону је увезена роба у вредности од 27.254.304 евра и целокупан увоз се односи на увоз репроматеријала потребног за процес производње.

Увоз робе у односу на 2019. годину већи је за 2,09%.

Из слободне зоне извезено је робе у вредности од 38.326.385 евра и односи се на извоз робе произведене у слободној зони. Укупан извоз корисника слободне зоне мањи је за 6,30% у односу на 2019. годину.

У укупном извозу робе из слободне зоне, роба која је произведена у слободној зони учествује са 100%.

Слободна зона „Смедерево” остварила је позитиван спољнотрговински биланс у износу од 34.764.713 евра. У односу на 2019. годину остварени суфицит мањи је за 16,12%.

У слободну зону је увезена роба у вредности од 64.560.597 евра и то:

- вредност репроматеријала потребног за процес производње - 58.449.392 евра и
- вредност увоза готових производа - 6.111.205 евра;

Увоз робе у односу на 2019. годину мањи је за 1,60%. Увоз репроматеријала већи је за 4,30%, док је увоз готових производа мањи за 36,14%.

Из слободне зоне извезено је робе у вредности од 99.325.310 евра и то:

- извоз робе произведене у слободној зони - 93.214.105 евра и
- извоз робе корисника који се баве трговином – 6.111.205 евра;

Укупан извоз корисника слободне зоне мањи је за 7,22% у односу на 2019. годину, при чему је извоз робе произведене у слободној зони мањи за 4,38%, док је извоз корисника који се баве трговином робе мањи за 36,14%.

У укупном извозу робе из слободне зоне, роба која је произведена у слободној зони учествује са 93,85%, док роба корисника који се баве трговином у укупном извозу из слободне зоне учествује са 6,15%.

Слободна зона „Крушевац” остварила је позитиван спољнотрговински биланс у износу од 2.923.558 евра. У односу на 2019. годину остварени суфицит већи је за 91,74%.

У слободну зону је увезена роба у вредности од 8.792.926 евра и то:

- вредност репроматеријала потребног за процес производње - 8.460.334 евра и
- вредност увоза готових производа - 332.592 евра;

Увоз робе у односу на 2019. годину већи је за 30,54%. Увоз репроматеријала већи је за 51,15%, док је увоз готових производа мањи за 70,80%.

Из слободне зоне извезено је робе у вредности од 11.716.484 евра и односи се на извоз робе произведене у слободној зони.

Укупан извоз корисника слободне зоне већи је за 41,83% у односу на 2019. годину.

У укупном извозу робе из слободне зоне, роба која је произведена у слободној зони учествује са 100%.

Слободна зона „Прибој” остварила је позитиван спољнотрговински биланс у износу од 10.019.172 евра. У односу на 2019. годину остварени суфицит већи је за 66,25%.

У слободну зону је увезена роба у вредности од 4.834.940 евра и односи се на увоз репроматеријала у слободну зону.

Увоз робе у односу на 2019. годину мањи је за 20,94%.

Из слободне зоне извезено је робе у вредности од 14.854.112 евра и односи на извоз робе која је произведена у зони.

Укупан извоз корисника слободне зоне већи је за 22,34% у односу на 2019. годину.

У укупном извозу робе из слободне зоне, роба која је произведена у слободној зони учествује са 100%.

Слободна зона „Београд” остварила је позитиван спољнотрговински биланс у износу од 41.713.109 евра. У односу на 2019. годину остварени суфицит већи је за 12,33%.

У слободну зону је увезена роба у вредности од 66.529.949 евра и односи се на увоз репроматеријала производних корисника.

Увоз робе у односу на 2019. годину мањи је за 14,59%.

Из слободне зоне извезено је робе у вредности од 108.243.058 евра и односи се на извоз робе произведене у зони.

Укупан извоз корисника слободне зоне мањи је за 5,90% у односу на 2019. годину.

У укупном извозу робе из слободне зоне, роба која је произведена у слободној зони учествује са 100%.

Слободна зона „Шумадија” у Крагујевцу остварила је позитиван спољнотрговински биланс у износу од 2.519.279 евра. У слободну зону је увезена роба у вредности од 5.606.898 евра и односи се на увоз репроматеријала производног корисника.

Из слободне зоне извезено је робе у вредности од 8.126.177 евра и односи се на извоз робе произведене у зони.

У укупном извозу робе из слободне зоне, роба која је произведена у слободној зони учествује са 100%.

Табела 1. Корисници слободних зона који су остварили највећи извоз

Редни број	Предузеће	Слободна зона	Укупан извоз (у еврима)
1	Tigar Tyres	Пирот	358.232.703
2	FCA Srbija	ФАС Слободна зона	306.850.182
3	Flender	Суботица	237.427.460
4	DAD Draxlmaier Automotive	Зрењанин	132.007.511
5	Mei Ta Europe	Београд	108.243.058
6	Valjaonica bakra Sevojno	Ужице	98.415.608
7	Impol Seval valjaonica aluminiјuma Sevojno	Ужице	95.936.748
8	Yazaki Srbija	Шабац	83.111.891
9	Lear Corporation	Нови Сад	74.465.192
10	Contitech Fluid	Суботица	70.542.862

2.4. Утицај слободних зона на привредни развој Републике Србије

Слободне зоне значајно доприносе привредном развоју Републике Србије па чак и у 2020. години коју је обележила пандемија изазвана вирусом *Covid-19*.

Слободне зоне забележиле су значајне резултате у бројним економским категоријама чиме су допринеле ублажавању последица поменуте пандемије.

Када говоримо о инвестицијама, ова 2020. година је била једна од најуспешнијих инвестиционих година у слободним зонама. Укупно је инвестирано 256.655.110 евра, што значи да је ниво инвестиција у слободним зонама био већи за 38,84% у односу на 2019. Инвестирано је у изградњу објеката, куповину земљишта, куповину најсавременије опреме чиме је извршен трансфер технологија, ИТ опрему, одржавање машина и алата и др.

Велики је успех, што је и у овој години дошло до пораста броја запослених у слободним зонама. Број запослених у 2020. години код коринсика слободних зона је био 40.031 радник, чиме је први пут пробијена граница од 40.000 запослених у слободним зонама. У односу на 2019. годину број запослених је већи за 2.176 новозапослених у слободним зонама или за 5,75%. Тиме слободне зоне значајно утичу на смањење стопе незапослености на нивоу Републике Србије, а нарочито на смањење незапослености на нивоу локалних самоуправа у којима послују слободне зоне.

Спољнотрговински суфицит које су оствариле слободне зоне износио је 699.367.261 евра, што представља позитивно дејство на спољнотрговински биланс Републике Србије, чиме се још једном потврђују слободне зоне као извозно оријентисани концепт. Покривеност увоза извозом износила је 152,98% и у односу на 2019. годину, када је иста износила 146,81%, додатно је порасла.

Истичемо да не само да се број корисника у претходној години није смањио него се и повећао за 5,39% у односу на 2019. годину. Укупно је 215 корисника своје пословне

активности у 2020. години обављао у слободним зонама. Корисници остварују бројне односе са привредним субјектима ван подручја слободних зона и користе услуге транспорта, шпедиције, грађевинских радова, услуге оплемењивања и дораде, услуге одржавања машина, опреме и алата, заштите на раду, кетеринга и бројне друге услуге чиме подстичу локални економски развој и развој националне привреде.

Слободна зона „**Суботица**” је у 2020. години остварила значајан утицај на привреду Републике Србије. Слободна зона допринела је позитивном спољнотрговинском билансу земље у износу од 90.174.997 евра и у односу на 2019. годину тај суфицит је већи за додатних 4.312.934 евра.

Корисници слободне зоне су у претходној години инвестирали 31.105.090 евра, што је значајно повећање у односу на 2019. годину (103,75%). Компаније које послују у слободној зони су пореклом из Европске уније и Сједињених Америчких Држава. Сви корисници су у претходној години имали инвестициона улагања. Улагано је у изградњу објекта за потребе новог корисника слободне зоне, немачке компаније „Boysen Abgassysteme” д.о.о. Суботица, док су остали корисници инвестирали у земљиште, проширење магацинског простора као и нову опрему за производњу, машине и алате чиме је извршен трансфер технологија.

Слободна зона значајно утиче на смањење незапослености у Суботици, њеној околини и Кикинди. Број запослених радника код корисника слободне зоне је 5.741 и то код корисника слободне зоне у Суботици 5.004, док је код корисника „Zoppas Industries Serb” д.о.о. Кикинда, који послује у слободној зони на локацији у Кикинди запослено 737 радника.

Пандемија је приморала кориснике слободне зоне да се више окрену домаћем тржишту приликом набавке репроматеријала потребног за процес производње, па је у претходној години 16 пута порастао унос репроматеријала са тржишта Републике Србије, чиме је и учешће домаћег репроматеријала у процесу производње значајно веће у односу на 2019. годину.

Корисници слободне зоне остварују пословне односе и користе услуге бројних привредних субјеката из околине који послују ван режима рада слободне зоне, од којих су најважније: услуге на изградњи инвестиционих објеката, услуге инжењеринга, транспорта, шпедиције, осигурања објеката и производње, против пожарне заштите и заштите на раду, затим услуге инсталације опреме и машина, ИТ услуге, књиговодствене услуге, као и друге услуге. За наведене услуге, укључено је преко 40 предузећа са територије Суботице и ширег региона.

Слободна зона „Пирот” је у претходној години најуспешнија слободна зона у Републици Србији када се говори о позитивном спољнотрговинском билансу. Остварен је спољнотрговински суфицит у износу од 212.208.229 евра, а покривеност увоза извозом износила је 226,33%.

Слободна зона је лидер и у броју корисника у режиму рада слободне зоне. Укупно 79 корисника своје пословне активности обавља у слободној зони и запошљавају 6.192 радника. Упркос пандемији и последицама које је изазвала на глобалном нивоу, број запослених код корисника ове слободне зоне у односу на 2019. годину додатно је порастао за 546 радника, што представља повећање за 9,67% у односу на 2019. годину.

Иако су инвестициона улагања у претходној години била мања за 23,46% у односу на 2019. годину, укупне инвестиције од 26.696.078 евра су значајна новчана средства инвестирана у ову слободну зону.

Имајући у виду да се слободна зона простире на локацији у Пироту, Димитровграду и Бабушници, ова слободна зона има значајну улогу и позитиван утицај на привреду југоисточног дела земље.

Главни програм у Слободној зони „Пирот” је производња путничких и скутер гума компаније „Tigar Tyres” д.о.о. Пирот која учествује на различитим пројектима који су од значаја за цео град Пирот, под слоганом „Биг Тигар - Биг Пирот”. Посебан акценат је на пројектима везаним за безбедност у саобраћају, побољшање услова рада у школама и сарадња са Градском болницом. Услуге које није у могућности да пружи својим корисницима, слободна зона обезбеђује од других привредних субјеката са подручја општине Пирот. Ова сарадња је нарочито изражена у области грађевинарства где су пројектанти и извођачи радова у слободној зони локалне фирме. Пословима царинског посредовања бави се поред слободне зоне и десетак шпедитерских фирми из Пирота, Димитровграда, Ниша и Београда.

У Слободној зони „Зрењанин” је у 2020. години забележен позитиван спољнотрговински биланс у износу од 64.308.219 евра. У односу на 2019. годину спољнотрговински суфицит се увећао за додатних 9.553.275 евра (17,45%). Покривеност увоза извозом износила је 187,31% и знатно је већа у односу на 2019. годину када је износила 144,81%.

Слободна зона која се простире на пет локација у граду, у 2020. години је значајно проширена за додатних 392 хектара, као припрема за улазак у режим рада слободне зоне кинеске компаније „Linglong International Europe” д.о.о. Зрењанин. Планиране инвестиције поменуте компаније у наредним годинама износе 800.000.000 евра и значајне су за град Зрењанин, околину, слободну зону и Републику Србију.

У слободној зони је у 2020. години укупно било запослено 5.109 радника. Иако је број радника у односу на 2019. годину мањи за 14,72%, можемо да кажемо да слободна зона и даље значајно доприноси смањењу незапослености у Зрењанину и околини.

Мање успешни пословни резултати у овој слободној зони који се огледају пре свега у смањењу остварене производње, броја запослених, смањеном извозу и инвестицијама, директна су последица пандемије и стања на глобалном нивоу у 2020. години.

Пад резултата слободне зоне је директна последица смањења производње највећег корисника у слободној зони, немачке компаније „DAD Draxlmaier Automotive”, чије пословање директно зависи од компаније „FCA Србија” д.о.о. Крагујевац.

Набавка робе са подручја ван зоне односи се на испоручиоце смоле, палета, иверице, фолије, подножја за каду, стопица, катализатора, као и картонске амбалаже. Ван слободне зоне за потребе корисника набављају се заштитна одела, ПВЦ елементи, храна за запослене, металне конструкције, дрвене конструкције, те разни потрошни и режијски материјали. Поред тога набављају се и услуге обезбеђења, као и превоза за запослене.

Постоји низ добављача са територије Републике Србије који својим производима учествују у финалним производима који се израђују у Слободној зони „Зрењанин”.

У Слободној зони „Нови Сад” је у 2020. години било значајнијих улагања капитала и раста инвестиција у односу на 2019. годину. Инвестирано је укупно 21.409.278 евра и у

односу на 2019. годину дошло је до пораста инвестиција за више од осам пута. Постојећи производни корисници су имали инвестициона улагања у нову опрему као и реконструкцију и проширење постојећег пословног простора.

Слободна зона је потписала корисничке уговоре са три нова производна корисника, компанијом „Barry Callebaut South East Europe”, „Continental Automotive Serbia” д.о.о. Нови Сад као и немачком компанијом „BMTS Technology” д.о.о. Нови Сад чије се инвестиције и утицај на пословање слободне зоне очекују у наредном периоду.

Раст инвестиција ублажио је последице изазване пандемијом вируса. Број запослених није падао и остао је на истом нивоу као и у 2019. години. Укупно је 2.855 радника било запослено и на крају 2020. године и на крају 2019. године.

Иако је Слободна зона „Нови Сад” једина слободна зона са спољнотрговинским дефицитом, истичемо да је дефицит у 2020. години знатно мањи (82,70%) у односу на 2019. годину. Покривеност увоза извозом у овој години износила је 97,65% и у односу на 2019. годину је знатно већа, када је покривеност увоза извозом била 88,78%.

Корисници слободне зоне остварују пословне активности са привредним субјектима изван подручја слободне зоне. Користе се услуге транспорта материјала, радника и готових производа, затим услуге саветовања и безбедности на раду, монтаже и одржавања опреме, програмирања опреме, пуњења, паковања и друге услуге.

„ФАС Слободна зона” Крагујевац у 2020. години остварила је мање успешне резултате у односу на 2019. годину, што је директна последица пандемије и отежаног пословања, али и ФИАТ-овог модела „ФИАТ 500Л” који се већ седму годину производи без значајнијих измена. Током 2020. године укупно је продато 23.105 возила, од чега је 1.078 продато на домаћем тржишту, а 22.027 возило је пласирано на инострано тржиште. Смањење продатог броја аутомобила у 2020. години у односу на претходну годину, последица је кретања тражње на глобалном тржишту.

Међутим, пословање ове слободне зоне има значајан утицај на спољнотрговински биланс Републике Србије. Покривеност увоза извозом износи 146,91%. Остварен је суфицит у спољнотрговинском пословању у износу од 106.522.566 евра, чиме ова слободна зона значајно утиче на позитиван спољнотрговински биланс Републике Србије.

Пословање „ФАС Слободна зона” имало је значајан утицај на пословање привредних субјеката који послују у Републици Србији. Позитивни ефекти посебно се осећају у привреди Крагујевца и околних места. Неке од грана на које је остварен посебно значајан ефекат су: енергетика, транспорт, професионалне услуге, грађевинарство, угоститељство, индустрија обраде секундарних сировина, итд.

Слободна зона „Шабац” је у претходној години имала значајан утицај на остварене резултате на републичком нивоу, обзиром да су у свим економским категоријама резултати били успешнији у односу на 2019. годину.

Остварен је суфицит у спољнотрговинском пословању у износу од 51.728.315 евра, који значајно утиче на спољнотрговински биланс Републике Србије.

Укупно је инвестирано 49.284.424 евра и у односу на 2019. годину дошло је до пораста инвестиција за 80,97%. Већина корисника слободне зоне имало је у претходној години инвестициона улагања, а највише је инвестирано у изградњу објекта новог корисника слободне зоне, кинеске компаније „Mint Automotive Europe”, која је своје пословање у режиму рада слободне зоне отпочела на локацији у Лозници. Остали

корисници зоне су инвестирали у објекте, земљиште, опрему, машине и алате како би наставили даљи развој пословања.

Као директна последица повећања инвестиција у претходној години било је и повећање броја запослених у слободној зони. Укупно 4.618 радника је запослено у 2020. години, што у односу на 2019. годину значи да је дошло до повећања броја запослених за додатних 625 радника (15,65%), што значајно утиче на смањење незапослености у граду и околини.

Успешну пословну годину обележило је и повећање производње и извоза корисника слободне зоне. У 2020. години вредност остварене производње је износила 143.786.236 евра и у односу на претходну годину већа је за 22,90%. Укупно је извезено робе у вредности 165.407.988 евра и у односу на 2019. годину вредност извоза већа је за 18,32%.

Пословни успех који је слободна зона остварила је и већи имајући у виду да наведени резултат није последица уласка новог корисника слободне зоне „Minth Automotive Europe”, обзиром да је поменута компанија тек крајем године покренула тестну производњу.

Корисници слободне зоне користе бројне услуге привредних субјеката који послују ван режима слободне зоне, као што су: услуге извођења грађевинских радова, услуге транспорта, шпедиције, превоза радника, услуге кетеринга, заштите на раду и друге.

Обзиром да је компанија „Minth Automotive Europe”, тек у првој фази развоја на овом подручју, а извесан је и долазак великих мултинационалних компанија које ће отпочети своје пословање у овој зони и запослити већи број радника, очекује се да слободна зона „Шабац” постане мотор развоја Мачве, Шапца и околине у наредном периоду.

Слободна зона „Ужице” је у претходној години остварила позитиван спољнотрговински биланс. Остварен је суфицит у спољнотрговинском пословању у износу од 73.384.068 евра.

Покривеност увоза извозом износила је 158,59%.

Број запослених у 2020. години упркос пандемији порастао за осам радника, што у односу на претходну годину представља повећање од 0,43%. На дан 31.12.2020. године 1.849 радника је радило у овој слободној зони.

У 2020. години укупно је инвестирано 5.310.592 евра у модернизацију опреме и реконструкцију производних хала, а за потребе компанија „Импол Севал” и „Ваљаоница бакра” А.Д.

Корисници зоне по основама набавке сировина, репроматеријала, резервних делова, израде алата као и одржавања опреме послују са 250 добављача са подручја града Ужица и околине. С обзиром да су корисници зоне извозно оријентисани и да дневно преко 50 камиона улази и излази из слободне зоне, евидентно је ангажовање предузећа која се баве транспортом. Компанија „Ваљаоница бакра” А.Д. је највећи добављач наменске индустрије „Први партизан” из Ужица. Све три поменуте компаније представљају ослонац развоја Златиборског округа и Западног дела Србије.

У **Слободној зони „Свилајнац”** су у 2020. години остварени позитивни резултати у многим економским категоријама, што слободну зону профилише као покретач развоја општине Свилајнац и читавог Поморавског округа.

Корисници слободне зоне, пореклом из Републике Србије, Савезне Републике Немачке, Италије и Швајцарске остварили су позитиван спољнотрговински биланс у износу од 11.072.081 евра. Покривеност увоза извозом износила је 140,63%.

Број запослених у слободној зони је додатно увећан за нова 134 радника, што у односу на 2019. годину представља повећање од 19,82%. Број запослених код корисника слободне зоне на крају 2020. године био је 810 радника.

Вредност остварене производње у 2020. години износи 45.486.987 евра и у односу на претходну годину већа је за 1,54%. Значајно је повећан и унос репроматеријала са тржишта Републике Србије, чиме је додатно подстакнута домаћа привреда. Вредност уноса домаћег репроматеријала износила је 5.932.064 евра и у односу на 2019. годину већа је за 162,56%.

Корисници слободне зоне у току 2020. године инвестирали су 4.900.329 евра у набавку савремене опреме и постројења, затим у зграде и ИТ.

Привредни субјекти који послују у слободној зони сарађују са пословним партнерима ван зоне тако што користе услуге транспорта, шпедиције, услуге оплемењивања, дораде и слично. Нарочито је то случај код компаније „Alpha Technics” која користи услуге фарбања, машинске обраде, цинковања, савијања, пескарења, антикорозивне заштите челичних конструкција и слично изван зоне, чиме додатно подстиче локалну привреду.

Слободна зона „Смедерево” представља значајан елемент развоја града и Подунавског округа. У 2020. години остварен је суфицит у спољнотрговинском пословању у износу од 34.764.713 евра, уз покривеност увоза извозом од 153,22%.

Значајан је и раст запослености у слободној зони. Број запослених је порастао за 704 радника и укупно износи 3.453 радника, што у односу на 2019. годину представља повећање од 25,61%. На дан 31.12.2020. године укупно 3.453 радника је било запослено код корисника слободне зоне. Томе је највише допринео раст запослених у компанији „PKC Wiring Systems”, обзиром да је због склапања уговора са компанијом „Mercedes-Benz”, било неопходно запошљавање додатних 708 радника.

Компаније „Metech”, „PKC Wiring Systems” и „Kaizen”, успешно примењују усвојен систем дуалног образовања и на тај начин регрутују нова лица за своја производна постројења.

Корисници ове слободне зоне у свом пословању користе и метод активног оплемењивања, односно дораде полупроизвода и финалних производа ван зоне. У Слободној зони „Смедерево” послује шест компанија које послују у области металне индустрије. Захваљујући управо овој чињеници, остварена је кооперација не само међу корисницима слободне зоне, већ и у сектору малих и средњих предузећа ван зоне која за потребе корисника врше дораду полупроизвода.

Слободна зона „Крушевац” је у 2020. години остварила успешне резултате упркос пандемији и проблемима насталим у пословању. Остварен је суфицит у спољнотрговинском пословању у износу од 2.923.558 евра који је у односу на 2019. годину већи за 91,74%. Инвестирано је укупно 26.712.194 евра, у изградњу и реконструкцију објеката, као и у набавку, ремонт и модернизацију опреме. Обим инвестиционих улагања је осам пута већи у односу на улагања у 2019. години и пре свега се односе на инвестиције турске компаније „Eurotau” д.о.о. Адрани која је своје пословање у слободној зони отпочела на локацији у Краљеву.

Као последица повећаног инвестиционог обима у слободној зони је и повећање броја запослених. Број запослених на крају 2020. године је био 1.797 радника и у односу на 2019. годину број радника је додатно повећан за 707 нових радника.

Производња и извоз су такође забележили раст. Укупна вредност оставрене производње је износила 38.079.546 евра и у односу на 2019. годину повећана је за 104,54%. Укупан извоз износио је 11.716.484 евра и у односу на 2019. годину увећан је за 41,83%.

Корисници слободне зоне користе услуге шпедитерских предузећа, услуге транспорта, одржавања машина, опреме и објеката као и услуге предузећа који послују изван граница слободне зоне, а која врше услуге активног оплемењивања корисницима слободне зоне.

Слободна зона „Прибој” је у 2020. години остварила успешне пословне резултате. Корисници слободне зоне остварили су суфицит у спољнотрговинском пословању у износу од 10.019.172 евра и у односу на 2019. годину, суфицит остварен у спољнотрговинском пословању додатно је увећан за 66,25%. Ова слободна зона је лидер међу зонама у покривености увоза извозом, имајући у виду да је покривеност у овој години износила 307,22%. Овај резултат слободне зоне је и последица знатно већег уноса домаћег репроматеријала. У 2020. години повећана је вредност репроматеријала који је у слободну зону ушао са тржишта Републике Србије за 75,16%, обзиром да је услед пандемије био отежан промет робе преко граница, па су корисници више били окренути домаћим добављачима.

Позитиван утицај на привреду Републике Србије види се и укупно оствареној производњи и извозу. Корисници слободне зоне су остварили укупну производњу у вредности од 15.146.119 евра. У односу на 2019. годину вредност остварене производње већа је за 18,67%. Укупно је извезено робе у вредности од 14.854.112 евра што је у односу на 2019. годину раст од 22,34%.

Такође, корисници слободне зоне користе услуге привредних субјеката са територије града Прибоја и околине. Користе се услуге транспорта, банака, књиговодствене као и услуге оплемењивања и дораде за кориснике слободне зоне.

Слободна зона „Београд” је и у 2020. години наставила свој развој. Упркос чињеници да је претходна година била обележена пандемијом, слободна зона „Београд” значајно је утицала на привреду главног града и Републике Србије.

У слободној зони укупно је инвестирано 77.416.064 евра, што представља скоро трећину (30,16%) укупних инвестиција у слободним зонама Републике Србије у 2020. години. Имајући у виду да су инвестиције у овој слободној зони из године у годину на високом нивоу, очекује се да слободна зона у наредном периоду постане једна од водећих слободних зона у земљи. Инвестирано је претежно у грађевинске радове и опрему новог корисника слободне зоне, немачке компаније „ZF Serbia” д.о.о. Панчево, која са својим пословањем почиње у оквиру слободне зоне „Београд” на локацији у Панчеву. И остали корисници слободне зоне су у претходној години имали инвестициона улагања. Као последица улагања, дошло је до пораста запослености у слободној зони у 2020. години. Укупно је било запослено 3.697 радника, што у односу на 2019. годину представља повећање од 16,26%. Сарадња са образовним институцијама, општинама града Београда, и града Панчева допринела је да корисници зоне испуњавају своје потребе за младим кадровима одговарајућих стручних профила.

Значајни су и резултати које је слободна зона остварила у спољнотрговинском пословању. Остварен је суфицит у износу од 41.713.109 евра који је у односу на 2019. годину додатно порастао за 12,33%. Покривеност увоза извозом износила је 162,70% и она

је додатно увећана, имајући у виду да је у 2019. години покривеност увоза извозом износила 147,67%.

Корисници слободне зоне одржавали су стабилан ланац добављача и пружаоца услуга са домаћег тржишта. Почетак рада новог корисника омогућио је да се постојећи ланац добављача прошири, чиме је извршен знатан утицај на развој привредних делатности изван подручја слободне зоне, као и повећање запослености у окружењу. Домаћи привредни субјекти обављали су одређене производне и услужне активности за потребе корисника слободне зоне, као што су услуге сервисирања опреме и алата, кетеринга, здравствене заштите запослених и сл. Корисници зоне, поред услуга шпедиције и транспорта, домаће привредне субјекте ангажовали су и за потребе складиштења отпада, противпожарне заштите, као и у сврху консалтинга, обука, стручних анализа и слично.

Слободна зона „Шумадија” је први пут у 2020. години имала економске активности, имајући у виду да је основана крајем 2019. године. Корисник слободне зоне кинеска компанија „Yanfeng Automotive Interior Systems”, остварила је позитиван спољнотрговински биланс обзиром да је остварила суфицит у износу од 2.519.279 евра. Компанија је инвестирала 4.697.540 евра и упослила 441 радника. За потребе кинеске компаније, предузећа ван слободне зоне врше услуге дораде и оплемењивања, као и транспорта, шпедиције и друге.

III Пословање привредних друштава за управљање слободним зонама

Према подацима из достављених извештаја за 2020. годину, укупни остварени приходи привредних друштава за управљање слободним зонама износе 748.212.469,00 динара, расходи износе 662.919.725,00 динара, а остварена нето добит 85.292.744,00 динара.

У односу на 2019. годину, укупна нето добит већа је за 24,57%, упркос чињеници да се пословање свих привредних друштава одвијало у отежаним условима услед пандемије.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Суботица” је Друштво са ограниченом одговорношћу за управљање Слободном зоном „Суботица”, са седиштем у Суботици, ул. Батинска 94, ПИБ: 100852839, матични број: 08625689.

Скупштина града Суботице учествује са 83,7088% у оснивачком капиталу, „АТБ Север” А.Д. Суботица, учествује са 12,6022%, док сви остали оснивачи, и то: „Јавна складишта” А.Д. за складиштење робе Суботица, „Братство” Суботица - у стечају, „Зорка-Клотилд 1904” Суботица, „Магнотрон” д.о.о. Суботица, „Pan-Trade” д.о.о. Суботица, Вучинић Саша и Аутономна покрајина Војводине учествују са по 0,527% у оснивачком капиталу. Привредно друштво управља слободном зоном укупне површине 72ha 14a 28m², која се простире на локацији у Суботици на површини од 68ha 95a 85m² и на локацији у општини Кикинда на површини од 3ha 18a 43m².

Привредно друштво у коме је запослено шест радника, остварило је укупне приходе 96.450.000,00 динара, расходи износе 59.884.000,00 динара, а остварена нето добит 36.566.000,00 динара. У односу на 2019. годину нето добит мања је за 14,64%.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Пирот” је „Слободна зона Пирот” А.Д. са седиштем у Пироту, ул. Николе Пашића бб, ПИБ: 100185123, матични број: 17108522.

Улог оснивача „Тигар” А.Д. износи 60,87%, улог „Прогрес” Пирот износи 0,43%, општине Пирот 20,22%, улог „Униметал” д.о.о. Пирот износи 4,29%, улог „Хефес” д.о.о. Пирот износи 1,01%, улог „Експлозивни Рудекс” д.о.о. Београд износи 7,35% док улог Слободне зоне „Пирот” износи 5,84%. Привредно друштво управља слободном зоном укупне површине 139ха 95а 15м², која је простире на локацији у граду Пироту на површини од 127ха 20а 82м², подручју општине Димитровград на површини од 4ха 85а 66м², као и на подручју општине Бабушница на површини од 7ха 88а 67м².

Привредно друштво у коме је запослено 44 радника, остварило је укупне приходе у износу од 480.239.737,00 динара, расходи износе 453.882.490,00 динара, а остварена нето добит 26.357.247,00 динара. У односу на 2019. годину нето добит је већа за 51,51%.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Зрењанин” је Друштво са ограниченом одговорношћу за управљање Слободном зоном „Зрењанин”, са седиштем у Зрењанину, ул. Цветна број 1, ПИБ: 103803745, матични број: 20019778.

Оснивачки улог компаније „Колра” д.о.о. Зрењанин износи 90,00%, док је удео града Зрењанина у оснивачком капиталу 10,00%. Привредно друштво запошљава једног радника и управља слободном зоном површине 492ха 76а 93м². Ово привредно друштво у 2020. години остварило је укупне приходе у износу од 7.916.895,00 динара, док су расходи износили 6.860.950,00 динара, а остварена нето добит 1.055.945,00 динара. У односу на 2019. годину нето добит мања је за 15,99%.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Нови Сад” је „Слободна зона Нови Сад” д.о.о. Нови Сад, ул. Хајдук Вељкова број 11, ПИБ: 104787812, матични број: 20238526.

Удео оснивача „Јавно складиште слободна царинска зона Нови Сад” А.Д. Нови Сад у оснивачком капиталу друштва износи 75,00%, док физичко лице Стефан Возаб учествује са 25,00% оснивачког капитала. Површина Слободне зоне „Нови Сад” обухвата територију укупне површине 98ха 52а 42м².

Ово привредно друштво у коме је запослено четири радника имало је укупне приходе у износу од 64.523.614,00 динара, док су расходи износили 62.884.306,00 динара, а остварена нето добит 1.639.308,00 динара. У односу на 2019. годину нето добит већа је за 17,85%.

Назив привредног друштва за управљање слободном зоном „ФАС Слободна зона” је „СЗ ФАС” д.о.о. Крагујевац, ул. Косовска број 4, ПИБ: 106270251, матични број: 20567279.

Оснивач овог привредног друштва је предузеће „ФИАТ Аутомобили Србија” д.о.о. Крагујевац. Привредно друштво управља слободном зоном укупне површине 176ха 45а 62м².

„ФАС Слободна зона” д.о.о. у којој је запослен један радник, остварило је укупне приходе 2.822.000,00 динара, расходи износе 2.832.000,00 динара и остварен је нето губитак од 10.000,00 динара. У односу на 2019. годину нето губитак већи је два и по пута.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Шабац” је „Слободна зона Шабац” д.о.о. Шабац, ул. Београдски пут бб, ПИБ:106312637, матични број: 20576049.

Оснивач Слободне зоне „Шабац” у Шапцу и привредног друштва за управљање слободном зоном је град Шабац. Површина Слободне зоне „Шабац” износи 419ха 62а 40м² и простире се на подручју града Шапца на површини од 333ха 22а 99м², општине Рума на површини од 48ха 06а 87м², као и на подручју општине Лозница на површини од 38ха 32а 54м². Друштво за управљање слободном зоном у којем су запослена четири радника остварило је укупне приходе у износу од 11.202.382,00 динара, док су расходи износили 11.013.150,00 динара, а остварена је нето добит од 189.232,00 динара.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Ужице” је „Слободна зона Ужице” д.о.о. Севојно, ул. Првомајска бб, ПИБ: 106554104, матични број: 20630051.

Оснивачи слободне зоне: град Ужице, „Ваљаоница бакра Севојно” А.Д. Севојно и „Импол Севал Ваљаоница алуминијума” А.Д. Севојно учествују са по 33,33% у основном капиталу предузећа. Површина Слободне зоне „Ужице” износи 55ха 38а 52м².

Поменуто привредно друштво у коме је запослено девет радника, имало је укупне приходе 18.549.000,00 динара, расходи износе 18.381.000,00 динара, а остварена је нето добит од 168.000,00 динара. У односу на 2019. годину нето добит већа је за 5,66%.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Свилајнац” је „Привредно друштво за управљање Слободном зоном Свилајнац” д.о.о. Свилајнац, ул. Светог Саве број 102, ПИБ: 107229875, матични број: 20759623.

Оснивач овог привредног друштва је општина Свилајнац. Површина слободне зоне којом управља привредно друштво износи 57ха 33а 73м² и целокупна се простире на подручју општине Свилајнац.

Поменуто привредно друштво у коме је запослено два радника, имало је укупне приходе 6.769.030 динара, док расходи износе 3.451.020 динара, тако да је остварена нето добит од 3.318.010 динара.

У односу на 2019. годину (673.898,00 динара) нето добит је увећана за скоро пет пута.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Смедерево” је „Слободна зона Смедерево” д.о.о. Смедерево, ул. Ђуре Салаја број 17, ПИБ: 107438283, матични број: 20802715.

Оснивачи, град Смедерево и предузеће „Metech” д.о.о. Смедерево имају по 30,00% удела, док сви остали оснивачи: „Tomі Trade” д.о.о. Смедерево, „Митрашиновић” д.о.о. Смедерево, „Inter-Mehanika” д.о.о. Скореновац и „Nafta” А.Д. Београд, учествују са по 10,00% у основном капиталу предузећа. Површина Слободне зоне „Смедерево” износи 540ха 52а 44м² и површински је највећа слободна зона у Републици Србији.

Поменуто привредно друштво у коме је запослен један радник, остварило је укупне приходе у износу од 15.037.440,00 динара, док су расходи износили 5.550.958,00 динара, тако да је остварена нето добит од 9.486.482,00 динара. У односу на 2019. годину нето добит је већа за 51,76%.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Крушевац” је „Слободна зона Крушевац” д.о.о. Крушевац, ул. Милоша Обилића бб, ПИБ: 107508760, матични број: 20817526.

Оснивачи слободне зоне су град Крушевац који учествује са 40,00%, док „Мерима Тренд” д.о.о. Крушевац и „Trajal Корпорација” А.Д. Крушевац учествују са по 30,00% у основном капиталу предузећа. Површина Слободне зоне „Крушевац” износи 110ха 54а 35м² и простире се на локацији у граду Крушевцу на површини од 98ха 00а 37м² као и на локацији у граду Краљево на површини од 12ха 53а 98м².

Поменуто привредно друштво у коме је запослен један радник имало је укупне приходе 5.412.000,00 динара, док расходи износе 3.314.000,00 динара, тако да је остварена нето добит од 2.098.000,00 динара. У односу на 2019. годину (24.000,00 динара) нето добит већа је чак 87 пута.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Апатин” је „Слободна зона Апатин” д.о.о. Апатин, ул. Српских владара број 29, ПИБ: 108204648, матични број: 20951931.

Оснивач слободне зоне је општина Апатин са уделом од 100%. Површина Слободне зоне „Апатин” износи 122ха 17а 04м² и цело подручје се налази на локацији општине Апатин. У поменутом привредном друштву у коме су запослена два радника, имало је укупне приходе 1.995.034,00 динара, док расходи износе 1.992.962,72 динара, тако да је остварен нето добитак од 2.071,28 динара. У односу на 2019. годину нето добит је мања за 81,13%.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Врање” је „Слободна зона Врање” д.о.о. Врање, ул. Милентија Поповића број 1, ламела 5, ПИБ: 108023766, матични број: 20917962.

Оснивач овог привредног друштва је град Врање са уделом од 100%. Површина Слободне зоне „Врање” износи 123ха 93а 30м² и целокупно подручје слободне зоне се налази у граду Врању. Поменуто привредно друштво у коме су запослена четири радника, имало је укупне приходе 7.759.270,00 динара, док расходи износе 7.756.800,00 динара, тако да је остварена нето добит од 2.470,00 динара. У односу на 2019. годину нето добит мања је за 84,71%.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Прибој” је „Слободна зона Прибој” д.о.о. Прибој, ул. 12. јануара 5/2, ПИБ: 108940370, матични број: 21097110.

Оснивач овог привредног друштва је општина Прибој са 100% уделом. Површина Слободне зоне „Прибој” износи 26ха 90а 69м².

Поменуто привредно друштво у коме је запослено 11 радника, имало је укупне приходе 14.386.000,00 динара, док су расходи износили 13.757.000,00 динара, тако да је остварена нето добит од 629.000,00 динара. У односу на 2019. годину (13.000,00 динара) нето добит већа је 48 пута.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Београд” је „Слободна зона Београд 2015” д.о.о. Београд, ул. Краљице Марије бр.1, ПИБ: 109168166, матични број: 21136492.

Оснивач овог привредног друштва је град Београд. Површина Слободне зоне „Београд” износи 180ha 09a 28m² и простире се на локацији у Београду на површини од 98ha 31a 44m² и на локацији у Панчеву на површини од 81ha 77a 84m².

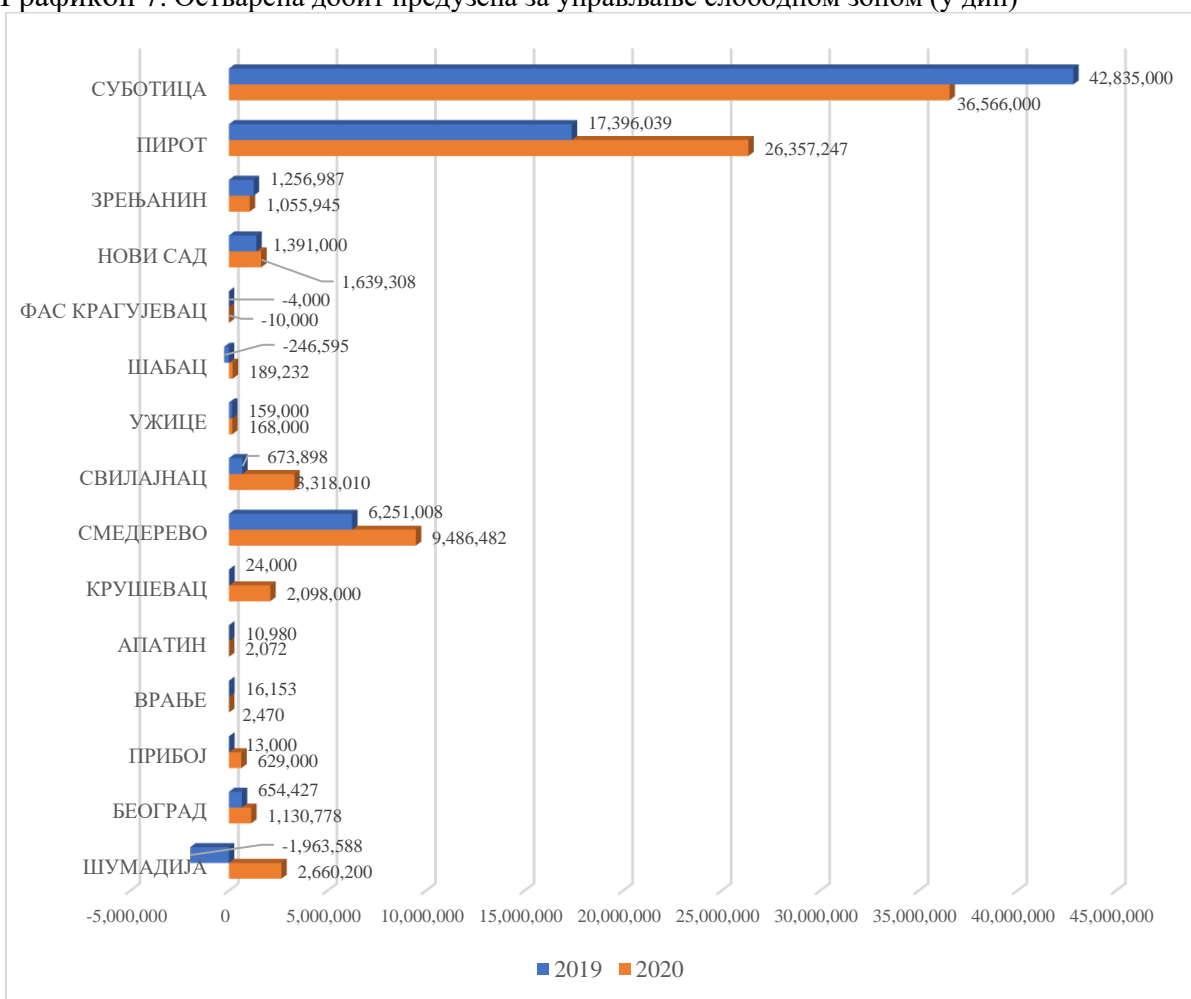
Поменуто привредно друштво у којем је запослено два радника имало је укупне приходе 7.943.685,11 динара, док су расходи износили 6.812.907,14 динара, тако да је остварена нето добит од 1.130.777,97 динара. У односу на 2019. годину нето добит већа је за 72,79%.

Назив привредног друштва за управљање Слободном зоном „Шумадија” је „Слободна зона Шумадија” д.о.о. Крагујевац, ул. Трг Тополиваца број 4, ПИБ: 111370115, матични број: 21470872.

Оснивач овог привредног друштва је град Крагујевац. Површина Слободне зоне „Шумадија” у 2020. години износила је 10ha 76a 37m².

Поменуто привредно друштво у коме су запослена два радника, имало је укупне приходе 7.206.382,00 динара, док су расходи износили 4.546.182,00 динара, тако да је остварена нето добит од 2.660.199,00 динара.

Графикон 7. Остварена добит предузећа за управљање слободном зоном (у дин)

IV Пословање корисника слободних зона

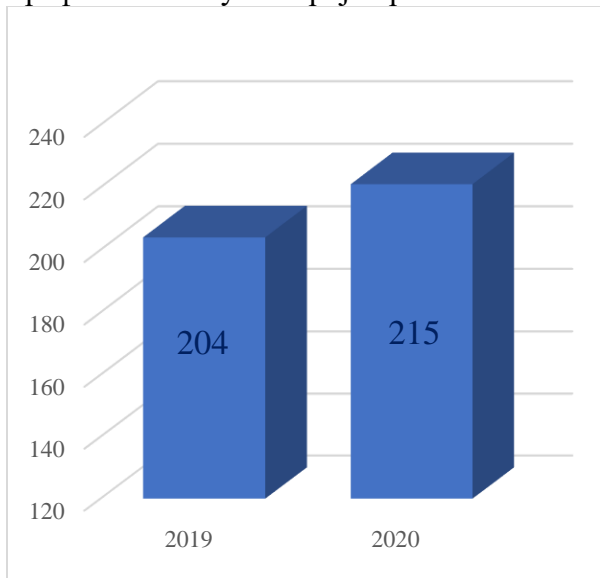
4.1. Број и структура корисника

Слободне зоне су у 2020. години имале укупно 215 корисника, од чега 173 домаћа корисника и 42 страна корисника. У односу на 2019. годину укупан број корисника је већи за 11 (5,39%). Од укупног броја корисника слободних зона, 92 су производне компаније (42,80%), док се 123 корисника (57,20%) бави трговином робе и услужном делатношћу.

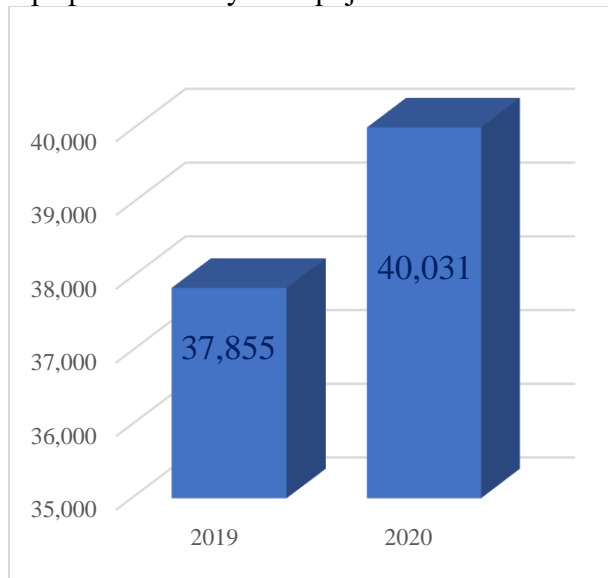
Укупан број запослених код корисника зона је 40.031 радник и упркос пандемији која је обележила 2020. годину додатно је порастао за 2.176 радника (5,75%).

Највећи број запослених је код корисника слободних зона који се баве производњом, 39.437 радника (98,52%), што слободне зоне профилише као производне слободне зоне које су извозно оријентисане. Мањи број, 594 радника (1,48%), је у претходној години био запослен код корисника слободних зона који се баве трговином, пружањем услуга и код привредних друштава за управљање слободним зонама.

Графикон 8. Укупан број корисника

Графикон 9. Укупан број запослених

Слободна зона „Суботица” је имала укупно 16 корисника, од чега 15 домаћих и једног страног корисника. У односу на 2019. годину број корисника се није мењао.

Производном делатношћу се бави девет корисника, док се седам корисника бави трговином и пружањем услуга.

Број запослених радника код корисника је 5.741 и тај број се у односу на 2019. годину смањило за 489 радника (7,85%).

Слободна зона „Пирот” имала је у 2020. години 79 корисника, од чега 56 домаћих и 23 страна корисника. У односу на 2019. годину укупан број корисника се повећао за 11,27%.

Производном делатношћу се баве 22 корисника, док се 57 корисника зоне бави трговином робе и пружањем услуга.

Број запослених радника код корисника зоне је 6.192 и тај број се у односу на 2019. годину повећао за 546 радника (9,67%).

Слободна зона „Зрењанин” је имала осам корисника, од чега пет домаћих и три страна корисника. У односу на 2019. годину укупан број корисника није се мењао.

Производном делатношћу се бави пет корисника, док се остали корисници баве трговином робе и пружањем услуга.

Број запослених радника код корисника је 5.109 и тај број се у односу на 2019. годину смањено за 822 радника (14,72%).

Слободна зона „Нови Сад” је имала укупно 43 корисника, од чега 29 домаћих корисника и 14 страних корисника. У односу на 2019. годину број корисника је мањи за 2,27%.

Производном делатношћу се бави осам корисника, док се 35 корисника слободне зоне бави трговином робе и пружањем услуга.

Број запослених радника код корисника је 2.855 и у односу на 2019. годину није се мењао.

„ФАС Слободна зона” Крагујевац је имала 11 домаћих корисника који запошљавају 3.078 радника. У односу на 2019. годину број радника је смањен за 70 радника (2,22%).

Производном делатношћу се бави седам корисника, док се остали корисници баве трговином робе.

Слободна зона „Шабац” је имала укупно десет домаћих корисника. У односу на 2019. годину број корисника је већи за једног (11,11%). Сви корисници се баве производњом и запошљавају 4.618 радника. У односу на 2019. годину број радника је повећан за 625 радника (15,65%).

Слободна зона „Ужице” је имала десет домаћих корисника који запошљавају 1.849 радника и у односу на 2019. годину број радника је већи за 8 запослених (0,43%).

Производњом се бави пет корисника, док се остали корисници баве трговином робе.

Слободна зона „Свилајнац” имала је пет корисника. Број запослених радника код корисника је 810 и у односу на 2019. годину дошло је до повећања броја радника за 144 радника (19,82%).

Производном делатношћу се баве четири корисника, док се један корисник слободне зоне бави трговином робе.

Слободна зона „Смедерево” имала је укупно 13 домаћих корисника. Број запослених радника код корисника је 3.453 и у односу на 2019. годину број радника је већи за 704 (25,61%).

Производном делатношћу се бави десет корисника, док се три корисника слободне зоне баве трговином робе и пружањем услуга.

Слободна зона „Крушевац” имала је укупно шест домаћих корисника. Број запослених радника код корисника је 1.797 и у односу на 2019. годину број радника је већи за 707 радника (64,86%).

Производном делатношћу се баве два корисника, док се четири корисника слободне зоне баве трговином робе и пружањем услуга.

Слободна зона „Прибој” имала је укупно осам домаћих корисника. Број запослених радника код корисника је 384 и у односу на 2019. годину дошло је до смањења за 26 радника (6,34%).

Производном делатношћу се бави седам корисника, док се један корисник слободне зоне бави пружањем услуга.

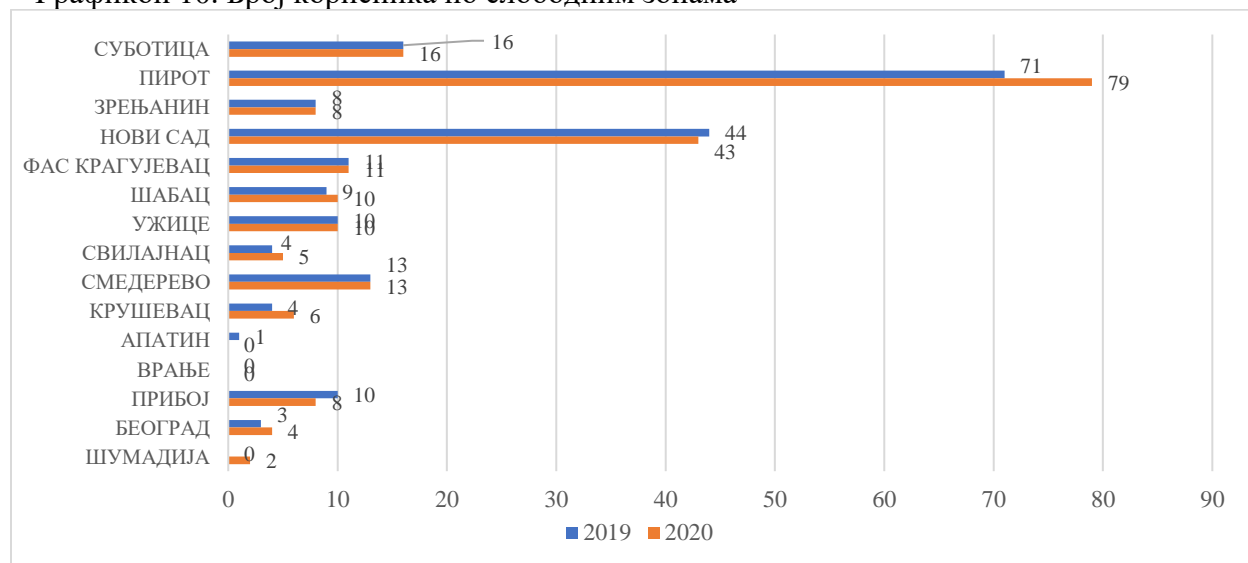
Слободна зона „Београд” имала је укупно четири домаћа корисника. Број запослених радника код корисника је 3.697 и у односу на 2019. годину дошло је до повећања за 517 радника (16,26%).

Производном делатношћу се баве три корисника слободне зоне, док се један корисник слободне зоне бави изградњом објеката.

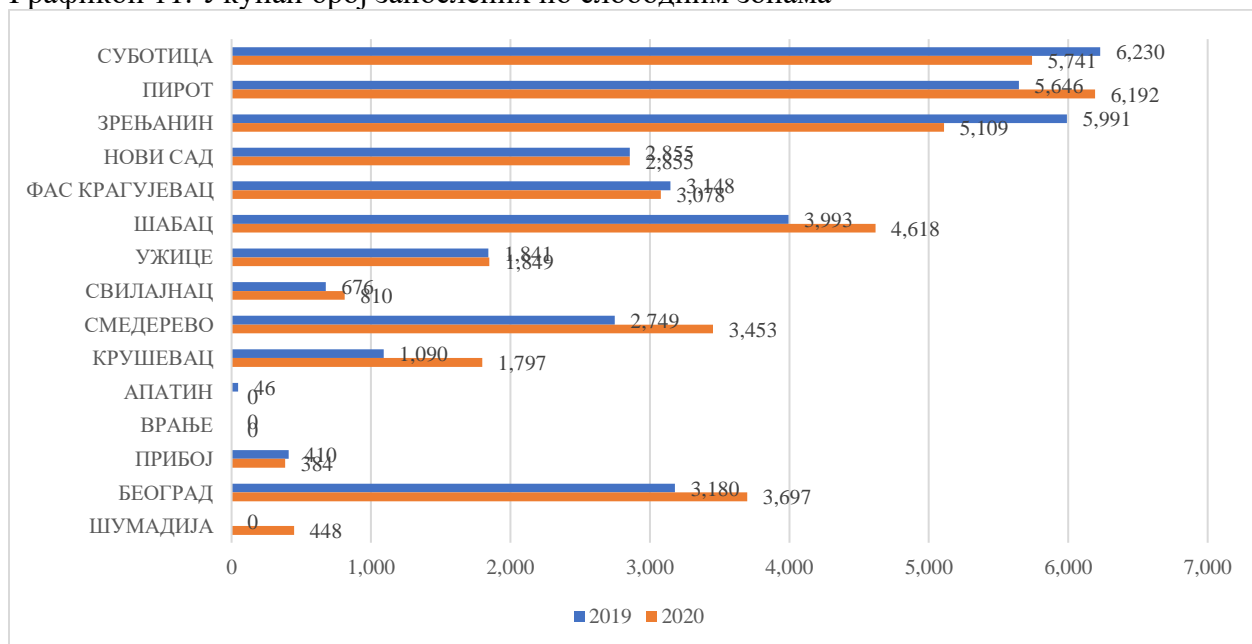
Слободна зона „Шумадија” имала је укупно два домаћа корисника. Број запослених радника код корисника је 448. Корисници слободне зоне се баве производњом.

У слободној зони „Апатин” и слободној зони „Врање” у претходној години није било корисника.

Графикон 10. Број корисника по слободним зонама

Графикон 11. Укупан број запослених по слободним зонама

4.2. Пословање корисника који се баве производном делатношћу

Током 2020. године, у 15 слободних зона, 92 корисника се бавило производном делатношћу што је за два корисника више (2,22%) у односу на 2019. годину.

У слободним зонама Републике Србије укупна вредност остварене производње у 2020. години износила је 2.244.492.573 евра.

У односу на 2019. годину укупна вредност остварене производње мања је за 10,81%.

У вредности укупно произведене робе учешће домаћег репроматеријала износи 258.851.080 евра, а учешће иностраног репроматеријала 1.164.317.219 евра.

У укупно утрошеном репроматеријалу учешће домаћег репроматеријала је 18,19%, док је учешће иностраног репроматеријала 81,81%.

На инострано тржиште је пласирано производа у вредности од 1.993.332.621 евра (90,38%), док је остали део пласиран на тржиште Републике Србије 148.592.570 (6,74%). Мањи део производње у износу од 63.488.956 (2,88%) пласиран је унутар зона.

Графикон 12. Пласман произведене робе по тржиштима

У Слободној зони „Суботица“ укупна вредност остварене производње у 2020. години износи 455.705.073 евра. Вредност остварене производње по произвођачима износи:

- „Siemens“ д.о.о. Београд - 237.427.460 евра;
- „Norma Група Југоисточна Европа“ д.о.о. Суботица - 42.305.311 евра;
- „Plastikcam East“ д.о.о. Суботица - 3.379.731 евра;
- „Ametek“ д.о.о. Суботица - 32.161.815 евра;
- „Zoppas Industries Serb“ д.о.о. Кикинда - 20.665.034 евра;
- „B+B Sensor Solutions“ д.о.о. Суботица – 948.152 евра;
- „Contitech Fluid Serbia“ д.о.о. Суботица - 72.412.300 евра и
- „Swarovski Subotica“ д.о.о. Суботица - 46.405.267 евра.

У вредности укупно произведене робе учешће домаћег репроматеријала износи 4.367.495 евра, а учешће иностраног репроматеријала 324.102.667 евра.

У укупно утрошеном репроматеријалу учешће домаћег репроматеријала је 1,33%, док је учешће иностраног репроматеријала 98,67%.

Највећи део производње у износу од 440.905.217 евра (99,92%) је пласиран на инострано тржиште. Вредност робе у износу од 276.540 евра (0,06%) пласиран је унутар зоне, док је 72.798 евра (0,02%) пласирано на тржиште Републике Србије.

У односу на 2019. годину укупна вредност остварене производње мања је за 9,19%.

У Слободној зони „Пирот“ укупна вредност остварене производње у 2020. години износи 472.019.956 евра. Вредност остварене производње по произвођачима износи:

- „Tigar Tyres“ д.о.о. Пирот - 445.403.287 евра;
- „Тигар“ А.Д. Пирот - 15.433.964 евра;
- „Мамбиком Аграр“ д.о.о. Београд - 927.478 евра;
- „Маиле Пиротекс“ д.о.о. Пирот - 688.444 евра;
- „Малевос“ д.о.о. Пирот - 364.741 евра;
- „Емирољо“ д.о.о. Димитровград - 4.413.209 евра;
- „СЗУТР Стојановић“ д.о.о. Пирот - 1.472.557 евра;
- „Loghandhouse“ д.о.о. Пирот - 3.232 евра;

- „Зелени пут” д.о.о. Пирот - 76.825 евра;
- „Тери Инжињеринг” д.о.о. Пирот - 97.977 евра;
- „Best Tobacco” д.о.о. Пирот - 784.852 евра;
- „Serb-Packaging” д.о.о. Пирот - 162.591 евра;
- „Пиротекс Трико” д.о.о. Пирот - 181.863 евра;
- „Сарлах” д.о.о. Пирот - 182.858 евра и
- „D-company” д.о.о. Бабушница - 1.826.078 евра.

У вредности укупно произведене робе учешће домаћег репроматеријала износи 5.770.494 евра, а учешће иностраног репроматеријала 157.968.620 евра.

У укупно утрошеном репроматеријалу учешће домаћег репроматеријала је 3,52%, док је учешће иностраног репроматеријала 96,48%.

Укупна вредност производа пласираних на инострано тржиште износи 373.637.658 евра (91,05%). Вредност робе пласиране на тржиште Републике Србије износи 35.528.134 (8,66%), док су робу у вредности 1.185.152 евра (0,29%) производни корисници пласирали унутар подручја зоне.

У односу на 2019. годину укупна вредност остварене производње мања је за 4,73%.

У **Слободној зони „Зрењанин”** укупна вредност остварене производње у 2020. години износи 153.657.941 евра. Вредност остварене производње по произвођачима износи:

- „Колпа” д.о.о. Зрењанин - 4.831.565 евра;
- „Лк Арматуре” д.о.о. Зрењанин - 1.360.204 евра;
- „Tecnostruture” д.о.о. Зрењанин - 19.920 евра;
- „DAD Draexlmaier Automotive” д.о.о. Зрењанин - 138.346.0523 евра и
- „DAT Draexlmaier Automotivetechnik” д.о.о. Зрењанин – 9.100.200 евра.

У вредности укупно произведене робе учешће домаћег репроматеријала износи 13.684.023 евра, а учешће иностраног репроматеријала 71.975.706 евра.

У укупно утрошеном репроматеријалу учешће домаћег репроматеријала је 15,97%, док је учешће иностраног репроматеријала 84,03%.

На домаће тржиште је пласирано производа у вредности од 612.276 евра (0,42%), док је укупна вредност производа пласираних на инострано тржиште 137.729.471 евра (93,41%). Вредност робе пласиране унутар зона Републике Србије износи 9.100.200 евра (6,17%).

У односу на 2019. годину укупна вредност остварене производње мања је за 18,80%

У **Слободној зони „Нови Сад”** укупна вредност остварене производње у 2020. години износи 90.365.784 евра. Вредност остварене производње по произвођачима износи:

- „Беларус Агропанонка” д.о.о. Нови Сад - 2.785.739 евра;
- „НИС Газпром Нефт” А.Д. Нови Сад - 13.056.705 евра;
- „System Design” д.о.о. Нови Сад - 688.415 евра;
- „Lear Corporation” д.о.о. Нови Сад - 70.845.906 евра;
- „Alex Fashion” д.о.о. Нови Сад - 32.138 евра;
- „Агропанонка МТЗ Финке” д.о.о. Нови Сад - 2.441.602 евра и
- „BMTS Technology” д.о.о. Нови Сад – 515.279 евра.

У вредности укупно произведене робе учешће домаћег репроматеријала износи 14.773.465 евра, а учешће иностраног репроматеријала 42.724.769 евра.

У укупно утрошеном репроматеријалу учешће домаћег репроматеријала је 25,69%, док је учешће иностраног репроматеријала 74,31%.

На домаће тржиште је пласирано производа у вредности од 15.726.541 евра (16,95%), док је укупна вредност производа пласираних на инострано тржиште 76.954.186 евра (82,93%). Вредност произведене робе пласиране унутар зоне износи 118.596 евра (0,13%).

У односу на 2019. годину укупна вредност остварене производње мања је за 13,41%.

У „**ФАС Слободна зона**” Крагујевац укупна вредност остварене производње у 2020. години износи 365.861.423 евра. Вредност остварене производње по произвођачима износи:

- „**Фиат Аутомобили Србија**” д.о.о. Крагујевац - 299.989.870 евра;
- „**Adient Interiors**” д.о.о. Крагујевац - 10.743.618 евра;
- „**FCA Plastics**” д.о.о. Крагујевац - 9.642.970 евра;
- „**Marelli Automotive**” д.о.о. Крагујевац - 2.344.285 евра;
- „**Adient Seating**” д.о.о. Крагујевац - 17.998.426 евра;
- „**Sigit**” д.о.о. Грошница - 15.442.481 евра и
- „**PMC Automotive**” д.о.о. Крагујевац - 9.699.773 евра.

У укупној вредности произведене робе учешће домаћег репроматеријала износи 85.978.697 евра, а учешће иностраног репроматеријала 177.565.721 евра.

У укупно утрошеном репроматеријалу учешће домаћег репроматеријала је 32,62%, док је учешће иностраног репроматеријала 67,38%.

На домаће тржиште је пласирано производа у вредности од 14.381.603 евра (3,67%), док укупна вредност производа пласираних на инострано тржиште износи 328.450.451 евра (83,75%). Вредност производа пласираних унутар зоне износи 49.365.568 (12,59%).

У односу на 2019. годину укупна вредност остварене производње мања је за 32,11%.

У **Слободној зони „Шабац”** укупна вредност остварене производње у 2020. години износи 176.710.372 евра. Вредност остварене производње по произвођачима износи:

- „**SBE Serbia**” д.о.о. Шабац - 5.957.249 евра;
- „**Vorachel**” д.о.о. Шабац - 3.640.767 евра;
- „**CG Foods Europe**” д.о.о. Шабац - 5.832.688 евра;
- „**Camozzi Srb**” д.о.о. Шабац - 1.285.350 евра;
- „**Refrion Refrigeration**” д.о.о. Шабац - 2.207.910 евра;
- „**HealthCare Europe**” д.о.о. Рума - 68.836.707 евра;
- „**Fox-Pac**” д.о.о. Шабац - 4.154.317 евра;
- „**ODS Technology**” д.о.о. Шабац - 355.721 евра;
- „**Yazaki Srbija**” д.о.о. Шабац - 84.351.394 евра и
- „**Minth Automotive Europe**” д.о.о. Лозница - 88.269 евра.

У укупној вредности произведене робе учешће домаћег репроматеријала износи 17.652.091 евра, а учешће иностраног репроматеријала 113.679.673 евра.

У укупно утрошеном репроматеријалу учешће домаћег репроматеријала је 13,44%, док је учешће иностраног репроматеријала 86,56%.

На домаће тржиште је пласирано производа у вредности од 8.378.084 евра (4,82%), док укупна вредност производа пласираних на инострано тржиште износи 165.407.988 евра (95,18%).

У односу на 2019. годину, вредност остварене производње је већа за 22,90%.

У **Слободној зони „Ужице”** укупна вредност остварене производње у 2020. години износи 221.367.858 евра. Вредност остварене производње по произвођачима износи:

- „Ваљаоница бакра” А.Д. Севојно - 114.123.378 евра;
- „Импол Севал” А.Д. Севојно - 103.298.881 евра;
- „Импол Севал Техника” д.о.о. Севојно - 1.487.938 евра;
- „Атлас” д.о.о. Севојно - 2.357.554 евра и
- „Corper com” д.о.о. Севојно - 100.107 евра.

У укупној вредности произведене робе учешће домаћег репроматеријала износи 81.933.778 евра, а учешће иностраног репроматеријала 110.063.868 евра.

У укупно утрошеном репроматеријалу учешће домаћег репроматеријала је 42,67%, док је учешће иностраног репроматеријала 57,33%.

На домаће тржиште је пласирано производа у вредности од 39.254.230 евра (16,70%), док је укупна вредност производа пласираних на инострано тржиште 195.767.329 евра (83,30%).

У односу на 2019. годину укупна вредност остварене производње мања је за 12,76%.

У **Слободној зони „Свилајнац”** укупна вредност остварене производње у 2020. години износи 45.486.987 евра. Вредност остварене производње по произвођачима износи:

- „Vossloh-Schwabe Serbia” д.о.о. Кушиљево - 31.321.443 евра;
- „Alfa Technics” д.о.о. Свилајнац - 10.963.887 евра;
- „S.H.E. Superior Heating Elements” д.о.о. Свилајнац - 426.974 евра и
- „Regent Lighting” д.о.о. Свилајнац - 2.774.683 евра.

У укупној вредности произведене робе учешће домаћег репроматеријала износи 4.918.001 евра, а учешће иностраног репроматеријала 27.277.172 евра.

У укупно утрошеном репроматеријалу учешће домаћег репроматеријала је 15,28%, док је учешће иностраног репроматеријала 84,72%.

На домаће тржиште је пласирано производа у вредности од 5.280.474 евра (12,11%), док је укупна вредност производа пласираних на инострано тржиште 38.326.385 евра (87,89%).

У односу на 2019. годину укупна вредност остварене производње већа је за 1,54%.

У **Слободној зони „Смедерево”** десет производних корисника су у 2020. години остварили производњу у износу од 94.588.626 евра. Вредност остварене производње по произвођачима износи:

- „Metech” д.о.о. Смедерево - 19.552.825 евра;
- „Rosa Catene” д.о.о. Смедерево - 2.184.485 евра;
- „Carbotech Industrie” д.о.о. Смедерево - 764.485 евра;
- „Каизен” д.о.о. Смедерево - 6.359.625 евра;
- „Koefer” д.о.о. Смедерево - 139.895;
- „Profiwield” д.о.о. Смедерево - 918.138 евра;
- „MS Tehnologie” д.о.о. Смедерево - 182.100 евра;
- „PKC Wiring Systems” д.о.о. Смедерево - 57.435.999 евра;
- „Mayekawa SRB Smederevo” д.о.о. - 6.849.202 и
- „С.М.З. Инжењеринг” д.о.о. Смедерево - 201.872.

У укупној вредности произведене робе учешће домаћег репроматеријала износи 9.305.092 евра, а учешће иностраног репроматеријала 59.499.132 евра.

У укупно утрошеном репроматеријалу учешће домаћег репроматеријала је 13,52%, док је учешће иностраног репроматеријала 86,48%.

На домаће тржиште је пласирано производа у вредности од 629.016 евра (0,67%), док је укупна вредност производа пласираних на инострано тржиште 93.214.105 евра (99,33%). У односу на 2019. годину укупна вредност остварене производње мања је за 3,90%.

У Слободној зони „Крушевац” су у претходној години два производна корисника остварила производњу у износу од 38.079.546 евра. У односу на 2019. годину, вредност производње већа је за 104,54%.

У укупној вредности произведене робе учешће домаћег репроматеријала износи 10.761.208 евра, а учешће иностраног репроматеријала 5.584.069 евра.

У укупно утрошеном репроматеријалу учешће домаћег репроматеријала је 65,84%, док је учешће иностраног репроматеријала 34,16%.

На домаће тржиште је пласирано производа у вредности од 28.367.464 евра (70,77%), док је укупна вредност производа пласираних на инострано тржиште 11.716.484 евра (29,23%).

У Слободној зони „Прибој” производњом се бави шест корисника, који су у 2020. години остварили производњу у износу од 15.146.119 евра.

Вредност остварене производње по произвођачима износи:

- „Рефиса Балкан” д.о.о. Прибој - 1.050.989 евра;
- „Woody World” д.о.о. Прибој - 945.913 евра;
- „Flex Academy” д.о.о. Рача - 11.459.157 евра;
- „Максен Глобал” д.о.о. Прибој - 775.266;
- „Инмолд” д.о.о. Прибој - 783.906 евра и
- „Адвертаут” д.о.о. Београд - 130.888 евра.

У укупној вредности произведене робе учешће домаћег репроматеријала износи 1.758.261 евра, а учешће иностраног репроматеријала 4.867.382 евра.

У укупно утрошеном репроматеријалу учешће домаћег репроматеријала је 26,54%, док је учешће иностраног репроматеријала 73,46%.

На домаће тржиште је пласирано производа у вредности од 360.663 евра (2,37%), док је укупна вредност производа пласираних на инострано тржиште 14.854.112 евра (97,63%).

У односу на 2019. годину укупна вредност остварене производње већа је за 18,67%.

У Слободној зони „Београд” производњом су се у 2020. години бавила два корисника која су остварила производњу у вредности од 105.717.051 евра.

Предузеће „Меј Та Еуроге” д.о.о. Барич, остварило је производњу у вредности од 102.290.836 евра, док је производни корисник „Тегматах” д.о.о. Београд остварило производњу у вредности од 3.426.215 евра.

У укупној вредности произведене робе учешће домаћег репроматеријала износи 7.660.119 евра, а учешће иностраног репроматеријала 64.462.901 евра.

У укупно утрошеном репроматеријалу учешће домаћег репроматеријала је 10,62%, док је учешће иностраног репроматеријала 89,38%.

На домаће тржиште је пласирано производа у вредности од 3.442.160 (3,08%), док је укупна вредност производа пласираних на инострано тржиште 108.243.058 евра (96,92%). Робе је у вредности од 1.287 евра пласирано и на тржиште Републике Србије.

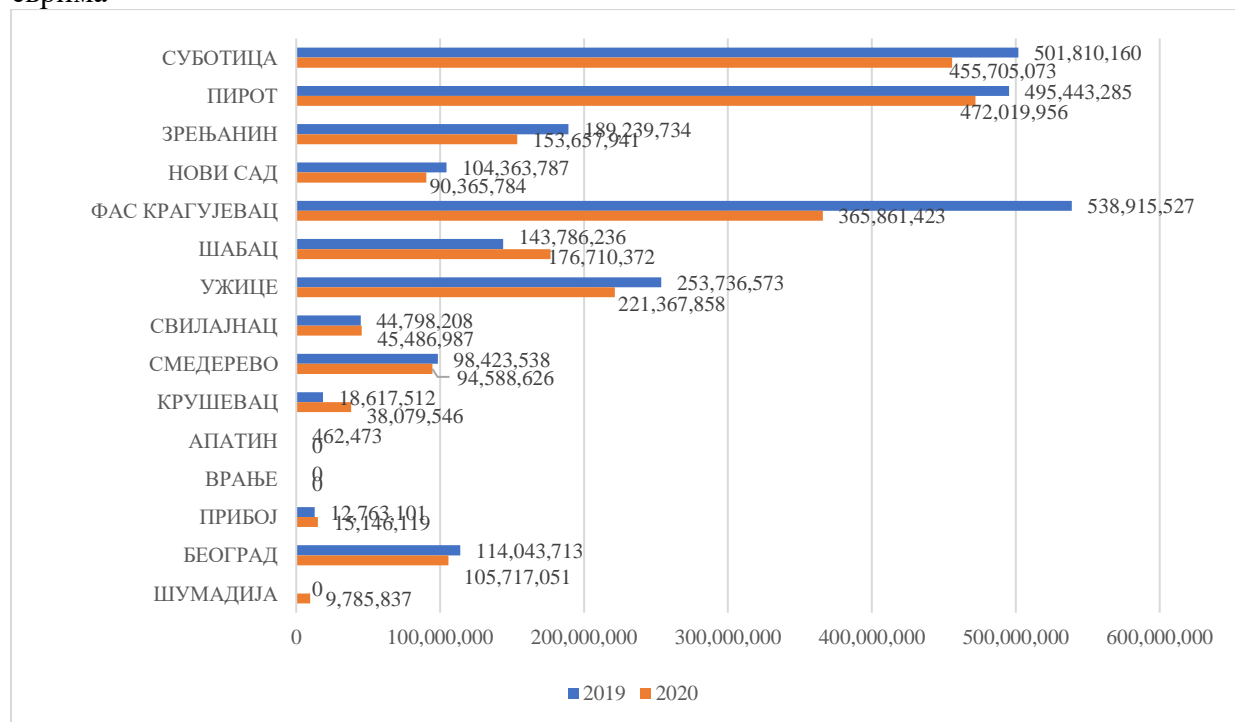
У односу на 2019. годину укупна вредност остварене производње мања је за 7,30%.

У Слободној зони „Шумадија” производни корисник „Yanfeng Automotive Interior Systems” остварио је производњу у износу од 9.785.837 евра.

У укупној вредности произведене робе учешће страног репроматеријала износи 4.545.539 евра. Домаћег репроматеријала потребног за процес производње није било.

На домаће тржиште пласмана производа нје било, док је укупна вредност производа пласираних на инострано тржиште 8.126.177 евра.

Графикон 13. Вредност остварене производње у 2020. години по слободним зонама у еврима

4.3. Пословање корисника који се баве трговином

Поред корисника који се баве производњом, у слободним зонама Републике Србије послују и корисници која се баве трговином. Ови корисници доприносе искоришћавању слободних капацитета слободних зона.

Корисници који се баве трговином су у слободне зоне претходне године унели робе у вредности 142.803.269 евра. Са иностраног тржишта увезено је робе у вредности од 114.666.324 евра, док је са тржишта Републике Србије унето робе у вредности од 28.136.945 евра.

У односу на 2019. годину, вредност унете робе у слободне зоне мања је за 10,41%.

Укупан износ робе корисника који се баве трговином у слободним зонама у претходној години износио је 119.351.620 евра.

На тржиште Републике Србије пласирано је робе у вредности 93.345.388 евра, док је извезено робе у вредности од 26.006.232 евра.

У Слободној зони „Суботица” корисници који се баве трговином робе унели су у слободну зону и ускладиштили робу са иностраног тржишта у вредности од 73.850 евра. Вредност робе која је ускладиштена, а затим извезена из слободне зоне износи 46.476 евра. Робе која је ускладиштена, а затим оцарињена и пласирана на тржиште Републике Србије није било.

У Слободној зони „Пирот” корисници који се баве трговином унели су у слободну зону и ускладиштили робу у вредности од 11.804.936 евра, од тога су увезли робе у вредности 9.041.754 евра, а са тржишта Републике Србије је унето готове робе у вредности од 2.763.182 евра.

Укупна вредност робе коју су корисници који се баве трговином извезли у иностранство износи 6.548.101 евра. Вредност робе која је ускладиштена, а затим оцарињена и пласирана на тржиште Републике Србије износи 780.934 евра, док је вредност робе пласиране у другу зону 5.794.472 евра.

У Слободној зони „Зрењанин” корисници који се баве трговином унели су у слободну зону и ускладиштили робу у вредности од 1.714.049 евра. Вредност робе унете у зону ван царинског подручја Републике Србије износи 1.667.220 евра, док је вредност робе унете у слободну зону из иностранства 46.829 евра.

Вредност робе која је ускладиштена, а затим пласирана на инострано тржиште износи 233.357 евра. Вредност робе која је ускладиштена, а затим оцарињена и пласирана на тржиште Републике Србије износи 1.742.153 евра.

У Слободној зони „Нови Сад” корисници који се баве трговином робе унели су у слободну зону и ускладиштили робу у вредности од 44.313.775 евра. Вредност робе унете у зону са царинског подручја Републике Србије износи 4.979.950 евра, док је вредност робе унете у зону из иностранства 39.333.825 евра.

Вредност робе која је ускладиштена, а затим пласирана на тржиште Републике Србије износи 44.209.026 евра. Вредност робе која је ускладиштена, а затим извезена из слободне зоне износи 5.034.261 евра.

Укупна вредност робе пласиране у другу зону износи 139.837 евра.

У „ФАС Слободна зона”, Крагујевац корисници који се баве услужном делатношћу унели су у слободну зону и ускладиштили робу у вредности од 49.548.932 евра. Вредност унете робе у зону са царинског подручја Републике Србије износи 27.200 евра, док је вредност унете робе у зону ван царинског подручја Републике Србије 49.521.732 евра.

Вредност робе која је ускладиштена, а затим пласирана на инострано тржиште износи 5.159.568 евра.

Вредност робе која је ускладиштена, а затим оцарињена и пласирана на тржиште Републике Србије износи 38.040.660 евра.

Вредност робе унете, ускладиштене и пласиране унутар зоне износи 13.057.455 евра.

У Слободној зони „Шабац” корисник који се бави трговином унео је у слободну зону робу са тржишта Републике Србије у вредности од 1.158.894 евра. Роба у вредности 734.831 евра је пласирана у другу слободну зону.

У Слободној зони „Ужице” корисници који се баве трговином робе унели су у слободну зону и ускладиштили робу у вредности од 27.745.036 евра. Вредност унете робе у зону са царинског подручја Републике Србије износи 19.160.890 евра, док је вредност унете робе у зону ван царинског подручја Републике Србије 8.584.146 евра.

Вредност робе која је ускладиштена, а затим извезена из слободне зоне износи 2.873.265 евра, док је вредност робе која је ускладиштена, а затим оцарињена и пласирана на тржиште Републике Србије 8.082.937 евра. Вредност робе пласиране у другу зону је 374.657 евра.

У Слободној зони „Смедерево” корисници који се баве трговином робе унели су из иностранства у слободну зону и ускладиштили робу у вредности од 6.111.205 евра.

Вредност робе која је ускладиштена, а затим пласирана на инострано тржиште износи 6.111.205 евра, односно 100% од укупне вредности робе унете из иностранства у слободну зону.

У Слободној зони „Крушевац” корисници који се баве трговином робе унели су у слободну зону и ускладиштили робу из иностранства у вредности од 332.592 евра. Вредност робе која је ускладиштена, а затим оцарињена и пласирана на тржиште Републике Србије износи 349.841 евра, док извоза робе из слободне зоне није било.

У слободним зонама „Свилајнац”, „Апатин”, „Врање”, „Прибој” и „Шумадија” није било корисника који се баве трговином робе.

Резиме

Резултати пословања свих слободних зона у Републици Србији у 2020. години су у великој мери зависили од пандемије изазване вирусом COVID-19 и мера које су све земље света прописале у борби против ове пошасте. Остварени негативан утицај пандемије на пословни успех у слободним зонама је очекиван. Иако су последице велике и тек ће се у наредном периоду анализирати, у великом броју економских категорија слободне зоне ипак бележе раст.

Укупан број запослених у слободним зонама у 2020. години био је 40.031 радник и у односу на 2019. годину већи је за 5,75%, што у условима пандемије представља значајан успех. Не само да није дошло до смањења запослених у слободним зонама, већ је тај број додатно порастао и први пут премашио 40.000 радника. Успех је још већи имајући у виду да је у само у пет слободних зона дошло до пада у броју запослених као и да повећање броја радника није последица повећања броја корисника, већ пораста броја запослених код постојећих корисника слободних зона. Имајући у виду да у слободним зонама: „ФАС” у Крагујевцу, „Суботица” и „Зрењанин” претежно послују компаније које припадају аутоиндустрији, а која је највише била погођена пандемијом, пад запослених у овим слободним зонама био је и очекиван.

Обим инвестиционих улагања у слободним зонама у 2020. години износио је 256.655.110 евра. У односу на 2019. годину инвестирано је 71.801.824 евра више (38,84%).

Највеће инвестиционо улагање остварено је у Слободној зони „Београд”, у којој је инвестирано 77.416.064 евра (30,16% свих инвестиција у слободним зонама). Највећи део инвестиција (86,2%), се односи на инвестиције компанија пореклом из Европске уније и Народне Републике Кине. Очекује се да ће једна од најуспешнијих инвестиционих година у слободним зонама значајно ублажити последице након пандемије изазване вирусом *Covid-19* и да ће у наредном периоду подићи резултате слободних зона.

Слободне зоне значајно доприносе **позитивном спољнотрговинском билансу** Републике Србије. У 2020. години остварен је позитиван спољнотрговински биланс у износу од 699.367.261 евра. Покривеност увоза извозом износила је 152,98% и у односу на 2019. годину када је износила 146,81% додатно је порасла. У свим слободним зонама, осим у Слободној зони „Нови Сад”, остварен је позитиван спољнотрговински биланс.

У условима пандемије, производне компаније су се више окренуле домаћим добављачима. **Учешће домаћег репроматеријала** у производном процесу је претходне године износило 18,19%. У односу на 2019. годину учешће домаћег репроматеријала у укупно утрошеном репроматеријалу је порасло са 16,48%.

Иако су у одређеним економским категоријама слободне зоне у претходној години оствариле успешне резултате, негативан утицај пандемије и ситуације на глобалном нивоу који су се прелили и на Републику Србију, погодио је и слободне зоне Републике Србије. Код неких слободних зона тај утицај је био израженији, нарочито код слободних зона у којима послују корисници који припадају аутоиндустрији, док је код неких зона тај утицај био блажи, па су одређене слободне зоне оствариле и успешније резултате него у 2019. години. Нарочито је видљив пад код производних корисника у вредности остварене производње у претходној години.

Укупна вредност производње у слободним зонама у односу на 2019. годину мања је за 10,81%. Слободна зона „ФАС Слободна зона” у Крагујевцу, бележи најзначајнији пад у вредности остварене производње, која је у односу на 2019. годину мања за 32,11%. У овој слободној зони послује компанија „ФИАТ” са својим кооперантима. Код свих корисника слободне зоне забележен је пад у вредности остварене производње. Пад производње је последица и отежаног пословања у условима пандемије која је нарочито погодила аутомобилску индустрију, али и смањене тражње модела „500Л” који се већ осам година производи у слободној зони без значајнијих измена.

Пад вредности остварене производње, проузроковао је и пад уноса материјала у слободне зоне, вредности извоза и вредности оствареног промета у слободним зонама.

Извоз робе произведене у слободним зонама мањи је за 12,07% у односу на 2019. годину, док је извоз корисника који се баве трговином мањи за 22,99%. У укупно оствареном извозу из слободних зона учешће робе произведене у слободним зонама износи 98,71%. Учешће робе, која је ускладиштена, а затим извезена, у укупном извозу робе из слободних зона износи 1,29%.

Слободне зоне Републике Србије можемо дефинисати као производно, извозно оријентисане зоне, имајући у виду да се највећи део производа (90,38%) пласира на инострано тржиште. Из Републике Србије у 2020. години извезено је робе у вредности од

17.084.816.572 евра¹. **Учешће извоза робе из слободних зона у укупном извозу Републике Србије у 2020. години износило је 11,82%** (2.019.338.853 евра). Истичемо да се предузећа, корисници слободних зона, „Фиат Аутомобили Србија” д.о.о. Крагујевац, „Тigar Tyres” д.о.о. Пирот и „НИС” А.Д. Нови Сад, налазе на листи десет највећих извозника из Републике Србије.

Укупна вредност реализованог промета роба и услуга мања је за 13,12%. На ово смањење утицало је смањење вредности уноса робе, укупног износа робе, промета робе унутар слободних зона, као и пружених услуга у слободним зонама. Вредност уноса робе је у односу на 2019. годину мања за 14,41%, вредност износа робе из слободних зона у 2020. години мањи је за 10,52% у односу на 2019. годину, док је вредност пружених услуга у слободним зонама мања за 45,23%. Пружене услуге се првенствено односе на издавање пословног, производног и складишног простора, накнаде које корисници плаћају за рад у режиму рада слободне зоне, услуге активног оплемењивања, транспортне, као и на остале логистичке услуге које се пружају корисницима слободних зона.

Закључак

Анализом извештаја о пословању за 2020. годину, која су доставила привредна друштва за управљање слободним зонама, можемо закључити да је у односу на 2019. годину дошло до раста запослености у слободним зонама, значајног повећања инвестиција и броја корисника који послују у слободним зонама.

Услед пандемије изазване вирусом COVID-19 и великих економских последица на глобалном нивоу, које су се прелиле и на Републику Србију, слободне зоне очекивано су забележиле пад у економским категоријама као што су остварене вредности у производњи, промету и извозу. Поједине услужне делатности су такође биле погођене као што су услуге транспорта и превоза.

Мере које су скоро све државе донеле како би се избориле са пандемијом, као што су мере закључавања, мере којима се ограничавају путовања, али и распрострањени губици посла и смањена тражња за аутомобилима, довеле су до тога да аутомобилска индустрија буде једна од најпогођенијих индустрија. Криза у овој индустрији значајно је погодила и слободне зоне у којима је заступљена аутоиндустрија, а то су пре свега „ФАС Слободна зона” у Крагујевцу, Слободна зона „Суботица” и Слободна зона „Зрењанин”. Остале слободне зоне нису успеле да надоместе губитке остварене у ове три слободне зоне. Природа аутомобилске индустрије у великој мери зависи од глобалних ланаца снабдевања и као таква додатно је претрпела у односу на остале индустрије.

Република Србија благовремено је реаговала на новонасталу ситуацију. Пакети помоћи привреди, запосленима и ублажене рестриктивне мере у борби против пандемије у односу на остале земље у региону и свету, значајно су допринеле ублажавању негативне економске ситуације на републичком нивоу, самим тим и у слободним зонама Републике Србије.

¹Према подацима Републичког завода за статистику

Остварени пад у појединим економским показатељима у слободним зонама је очекиван имајући у виду новонасталу ситуацију и прати пад у истим економским показатељима на националном нивоу. Забележени пад у оствареној производњи корисника слободних зона од 10,81% у односу на 2019. годину довео је и до пада у другим економским показатељима који прате производњу. Пао је увоз робе у слободне зоне за 15,77% и то репроматеријала за 16,08%, а смањен је и увоз готових производа за 12,39%. Као директна последица смањене производње смањен је и укупан извоз робе из слободних зона и то за 12,23% у односу на 2019. годину. Умањење поменутих економских категорија, довело је до смањења оствареног промета у слободним зонама за 13,12% у односу на претходну годину.

Иако је 2020. година била једна од најтежих пословних година у слободним зонама, услед изазване пандемије, охрабрује чињеница да је ова година била једна од најуспешнијих инвестиционих година у слободним зонама, као и да је први пут од формирања слободних зона у Републици Србији, број запослених у зонама премашио бројку од 40.000 радника.

Треба истаћи да је тренд раста броја производних корисника у слободним зонама такође настављен. Број компанија из земаља, пре свега Европске уније и НР Кине континуирано расте. Те компаније са собом доносе најсофистициранију опрему, припремајући и обучавајући своје запослене, те тако оправдавају концепт слободних зона као најсавременијих и најмодернијих делова привреде. Приметно је и да компаније у слободним зонама све више запошљавају стручне и високообразоване кадрове за рад у сложеним производним процесима.

Битно је нагласити и да успех и резултати слободних зона не зависе више у тој мери од успеха и резултата „ФАС Слободне зоне” у Крагујевцу. Поменута слободна зона у 2013. години учествовала је са 65,94% у укупном промету слободних зона у Републици Србији, док је у 2020. години учешће ове слободне зоне у укупном промету износило свега 19,30%. Први пут од њеног оснивања, ова слободна зона није више прва у овом економском показатељу, обзиром да је у Слободној зони „Суботица”, у претходној години остварен највећи промет. „ФАС Слободна зона” у Крагујевцу, била је најпогођенија слободна зона у земљи обзиром да у њој послује „ФИАТ” са својим кооперантима и да сви привредни субјекти припадају аутомобилској индустрији која је једна од најпогођенијих кризом. Додатно оптерећење остваривању успешности у пословању ове слободне зоне је и застарелост ФИАТ-овог модела „500Ј”, који је већ у осмој години производног циклуса и као такав се у животном циклусу производа налази у фази опадања, обзиром да су дуги низ година и тражња и продаја овог производа у паду.

Имајући у виду показатеље из извештаја која су привредна друштва за управљање слободним зонама доставила за претходну годину, може се закључити да је пандемија изазвана вирусом COVID-19 негативно утицала на пословање привредних субјеката који послују у слободним зонама, али охрабрује чињеница је претходна година била једна од најуспешнијих инвестиционих година, да је број великих производних корисника у континуираном порасту, као и да је број запослених у слободним зонама и у условима пандемије порастао. Очекује се да ће се циљеви дефинисани Стратегијом развоја слободних

зона у Републици Србији за период од 2018. године до 2022. године („Службени гласник РС”, број 22/11) успешно реализовати у предвиђеном периоду.

Предлог мера

Ради реализације закључка овог извештаја, а у складу са усвојеном Стратегијом развоја слободних зона у Републици Србији за период од 2018. до 2022. године, у 2021. години треба наставити са активностима везаним за проширење подручја слободних зона. Имајући у виду да у Републици Србији постоји већ 15 слободних зона које су регионално распоређене, у наредном периоду неопходно је континуирано наставити са успешном стратегијом привлачења инвеститора у постојеће слободне зоне или у складу са захтевима и њиховим потребама ићи на проширење подручја постојећих слободних зона те унапређењем адекватног правног оквира, додатно подржати развој малих и средњих привредних субјеката у слободним зонама, посебно у области пружања већег броја разнородних услуга. Такође, неопходно је створити услове који ће подржати капитално интензивне инвестиционе пројекте који са собом доносе софистицирану опрему и технологију, а не запошљавају велики број радника са једне стране, док на другој страни треба пружити развојну шансу „start up” пројектима који су на почетку пројекти ниске инвестиционе активности, а који касније могу допринети развоју друштва кроз процес реинвестирања и новог запошљавања.

Даље унапређење сарадње са локалним самоуправама које стимулативним мерама могу значајно утицати на развој слободних зона имајући у виду да Закон о слободним зонама предвиђа активно учешће органа локалне самоуправе као могућег оснивача слободне зоне представља још једну од мера које је неопходно реализовати у наредном периоду.

Исто тако, потребно је унапредити сарадњу привредних субјеката који послују у слободним зонама са универзитетима и школама, имајући у виду да компаније све више имају потребу за високообразованим профилима. Кроз различите облике стипендирања, пракси и обука још у најранијим фазама студирања, од трећег семестра, компаније које послују у оквиру слободних зона могу да привуку најталентованије студенте за будући рад у својим компанијама. Исто тако, и у ранијим фазама школовања, још у средњим школама, ђацима треба пружити могућност да кроз дуално образовање унапређују своја знања и користе га у раду у компанијама које послују у слободним зонама.

Неопходно је да Управа за слободне зоне, у складу са својим надлежностима, настави активну сарадњу са привредним друштвима за управљање слободним зонама у циљу повећања атрактивности слободних зона за привлачење нових инвестиција, али и у домену развоја самог пословања ових привредних субјеката. У наредном периоду, сарадња између Управе и привредних друштава, пре свега, треба бити усмерена на увођење нових услуга које би привредна друштва пружала корисницима слободних зона, али и на проширење понуде постојећих услуга.

Прилог: табела x12